

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

19^e JAARGANG

WOENSDAG 14 NOVEMBER 1934

No. 985

NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT.

Curatoren: Mr. G. Vissering, Voorzitter; Ir. A. Plate, Onder-Voorzitter; Mr. K. P. van der Mandele, Penningmeester; Mr. P. Hofstede de Groot; Jhr. Mr. L. H. van Lennep; L. H. Mansholt; Mr. R. Mees; E. D. van Walree; Ch. J. I. M. Welter; C. J. P. Zaalberg.

ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN. COMMISSIE VAN ADVIES.

Prof. Mr. D. van Blom; Jhr. Mr. L. H. van Lennep; Mr. K. P. van der Mandele; Prof. Dr. N. J. Polak; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen Baron Rengers; Jan Schilthuis; Prof. Mr. F. de Vries.
Gedelegeerd lid: Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart.
Redacteur-Secretaris: Dr. H. M. H. A. van der Valk.
Secretariaat: Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.
Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar N.V., Uitgevers, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en giro-rekening No. 145192.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cents. Economisch-Statistisch Kwartaalbericht f 1.—. Leden en donateurs ontvangen het weekblad en het Kwartaalbericht gratis en een reductie op de verdere publicaties.
Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruigeplaatweg.

INHOUD.

	Blz.
DE NIEUWE REGERINGSMAATREGELEN TEN BATE VAN DE VEETEELT door Ir. A. P. van den Briel.....	1016
Indië en de industrialisatie van het Oosten door Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart	1018
Overheidsbemoeiing met het kartelwezen I door Mr. A. N. Molenaar.....	1020
Het probleem der prijzen in Duitschland door Dr. W. Hirschberg	1022
De internationale betalingsbalans van Nederland door C. P. de Groot	1024
De financiële resultaten van den Indischen luchtpostdienst door F. Spittel.....	1025
De Indische middelen over Juli 1934	1025
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
De economische problemen behandeld op de XIIe Algemeene Vergadering van het Internationaal Landbouw Instituut door Ir. J. P. van Aartsen.....	1026
AANTEKENINGEN:	
Economische problemen in België.....	1027
Kosten en lasten omlaag.....	1028
De regeering over het goudblok	1028
Verscheppingen van Javasuiker	1028
Groothandelsprijzen voor rund- en varkensvleesch	1029
Gegevens over de koffieoogsten	1029
MAANDCIJFERS:	
Giro-kantoor der Gemeente Amsterdam	1029
Emissies in September 1934	1029
Giro-omzet bij De Nederlandsche Bank	1030
Overzicht van de Indische middelen.....	1030
STATISTIEKEN	1030—1034
Geldkoersen. — Wisselkoersen. — Bankstaten.	

13 NOVEMBER 1934.

De geldmarkt ondervindt niet den minsten invloed van de onrust in den politieken toestand in de verschillende landen. De stemming blijft apatisch; de omzetten zijn gering en de koersen veranderden niet.

* *

Op de wisselmarkt heerscht nog steeds een onrustige stemming. Het is nu eens de politieke toestand in het eene land, dan weer in een ander, die aanleiding geeft tot verplaatsing van kapitalen, die op een veilige wijze tijdelijk ondergebracht moeten worden. Ponden werden dan ook de geheele week door, allerwege gezocht; van 7.36½ zijn ze tot 7.41 opgelopen. Daartegenover waren vooral gisteren Belga's sterk aangeboden, waardoor de koers van 34.55 op 34.49 is teruggelopen. Dollars bleven gezocht, doch de koers bleef in de buurt van 1.48 schommelen. De £/\$ notering bleef rond de 5.00 gehandhaafd. Fransche Francs hebben van de politiek weinig te lijden gehad; de prijs, die de geheele week ca. 9.74 was, is gisteren tot 9.75 opgelopen.

In Parijs ontstond in het midden der week groote vraag naar Ponden; het daardoor ontstane aanbod van Francs werd door de contrôle opgevangen. Toen de politieke rust was weergekeerd, liep ook de Pondenprijs weder terug. Gisterenmiddag na beurs was er echter weder eenige vraag te bespeuren: 76.

De Reichsmark bleef vast: 59.45. Gisteren viel er een groot aanbod van Registermarken waar te nemen, welke echter vlot werden opgenomen; de koers liep echter toch nog iets terug. Canadeesche Dollars bleven gezocht: 1.51½. Argentijnsche Pesos eerder aangeboden: 38½.

Op de termijnmarkt was er nog steeds aanbod van Belga's op termijn; voor drie maanden werd een disagio van bijna 90 p. genoteerd. Ponden op één en drie maanden zijn pari resp. ½ c. boven kassa, terwijl Dollars een deport van ½ resp. ¼ p. doen.

Goud was zeer gezocht; baren noteerden f 1655, terwijl er ook een tamelijke vraag naar gouden munten te bespeuren viel. Eagles noteerden 2.49½, Sovereigns 12.20 en Gouden Tientjes 10.20.

DE NIEUWE REGERINGSMAATREGELEN TEN BATE VAN DE VEETEELT.

De vier middelen, waarmede getracht zal worden in de toekomst productie en verbruik in evenwicht te brengen, steunen op twee verschillende overwegingen, voor zoover die uit het interview van het Ned. Correspondentie Bureau zijn op te maken. De eene is, dat de boeren door verminderden melksteun tot meerderen akkerbouw zullen overgaan, waardoor de productie van melk zal verminderen, de tweede is mede te helpen aan het verlagen van de kosten van levensonderhoud, ook door de heffing op rundvleesch van 20 pCt. tot op 10 pCt. te verlagen. Er zijn dus ook twee doelstellingen, voor zoover niet uit het interview zou blijken, dat de eerste uit zichzelf zou resulteren in de tweede.

Het verminderen van melksteun, het nog onrendabel maken van veeteelt t.o.v. akkerbouw dan reeds het geval was, is principieel geen nieuwe maatregel. Reeds geruimen tijd is de akkerbouw benaderend loonend gemaakt en de veeteelt niet, ook, behalve dat een andere verdeling niet wel mogelijk was, met den opzet, dat de boeren de productie in de richting van akkerbouw zouden verplaatsen. Deze overgang is onvoldoende snel en slechts in geringe mate geschied, omdat er geen factoren werkzaam waren, die die verschuiving stimuleerden. Er was onvoldoende garantie voor de prijzen van bouwproducten voor een voldoende lang tijdsverloop, er waren meestal te lage prijzen voor het slachtvee om een prikkel te vormen voor het opruimen van koeien, en er bestonden op de meeste bedrijven nog steeds mogelijkheden om door meer vee te houden de productie te vergroten en zodoende door een geregelden aanvoer van melk de voordeelen te genieten van regelmatig terugkerende inkomsten, die ten minste of nagenoeg de loopende uitgaven dekten.

Daarbij kwam, dat het den boeren der gemengde- en veeteeltbedrijven, die, ook door den steun, nog altijd verwachtingen koesterden omtrent een betere toekomst voor zuivel, moeilijk viel, hun productie-apparaat op veeteeltgebied te verkleinen, ook aangezien een boer inkrimping daarvan zoo lang mogelijk en tot het uiterste zal tegenhouden. Al deze factoren resulteerden in het gevolg, dat wel de welstand regelmatig afnam, maar dat overgang naar akkerbouw onvoldoende geschiedde. Dan waren daar bovendien nog de zuivere weidebedrijven, waarop scheuren van weiland veelal niet mogelijk is, of bezwaren ondervindt.

Wanneer door het verminderen van den steun met vermoedelijk 10 pCt. (het is nog niet duidelijk of dit ook voor die zuivere weidebedrijven geldt, waarop niet te scheuren is) de boer er nu eerder toe zal komen zijn melkveestapel te verkleinen, dan zal dit voornamelijk geschieden door den verkoop van vee als slachtvee. Ten einde dit aanbod op te vangen, stelt de regering de gelegenheid open tot het inleveren van 150.000 stuks drachtig jongvee tegen redelijke prijzen, waarbij vooral aan de overname van tuberculeus vee gedacht is. Bovendien worden voor 1935 50.000 minder kalveren toegewezen. Het is in dit opzicht in beginsel juist gezien, ook de heffing te verlagen, omdat daardoor het verbruik van rundvleesch zou kunnen toenemen. Dat jongvee en geen oudere koeien zullen worden overgenomen, staat in verband met den opzet, vooral in de toekomst den veestapel te verkleinen. De oudere (in het algemeen is onze veestapel ouder geworden door het langer aanhouden der dieren) zullen toch moeten worden opgeruimd; er wordt blijkbaar verwacht dat, ook door de verminderde heffing, de vleeschmarkt ook deze dieren tegen eenigermate loonnende prijzen zal opnemen.

Er zijn in den opzet eenige zwakke plekken, die niet uitvoerig besproken, maar slechts kort vermeld zullen worden.

De nieuwe maatregelen richten zich vooral op de toekomst, en zodoende verzwakken zij eenigszins

hun uitwerking. Het over te nemen drachtige jongvee geeft, na gekalfd te hebben, lagere melkopbrengst dan oudere dieren, die de boer bij vrijwillige inlevering trouwens niet zou afstaan. De prijzen van rundvleesch, waarvan het verdere opruimen van den te groot geachten veestapel afhankelijk zal zijn, zijn niet alleen afhankelijk van het aangeboden slachtvee, maar ook van de prijzen van varkensvleesch, en het verbruik van beide vleeschsoorten staat in onderling verband, zooals in 1932 en 1933 meermalen te constateeren was. Er zijn misschien aanwijzingen, dat het varkensvleesch duurder zal worden, en dat er daardoor een verschuiving naar het gebruik van rundvleesch zou plaats vinden, maar het inschakelen van een niet zekere toekomstfactor heeft bezwaren.

Het is ook de vraag, of de boer voldoende prikkel zal hebben om vee als slachtvee op te ruimen in verband met de te maken prijzen, want men kan het verbruik van rundvleesch wel willen vergroten door de heffing te verminderen, maar beslissend voor de grootte van den veestapel is de overweging van den boer, op welke wijze hij het minst verliest, door aanhouden als melkvee of door verkoopen. Het staat op het oogenblik volstrekt niet vast, dat de prijzen die de boer ontvangt zoo zullen zijn, dat hij tot verkoopen besluit, ondanks den gelimiteerden melksteun.

Tenslotte kan als zwak punt worden genoemd het verdeelen van de heffing over twee jaar in plaats van die te innen in één jaar. Het is niet onmogelijk, dat over eenigen tijd nogmaals een vrijwillige inlevering noodzakelijk is, en deze zal, om het verlies op blikvleesch te compenseeren, en dan wederom over twee jaar verdeeld, die tot de helft gereduceerde heffing dan slechts voor korten tijd kunnen handhaven. De invloed dan op het vleeschverbruik, is op het oogenblik moeilijk te ontwikkelen, en ook over den invloed van blikvleesch op het verbruik van versch vleesch bestaan geen betrouwbare gegevens, maar het in de toekomst verschuiven om in het heden gedane uitgaven voor inblikken binnen te krijgen, is niet zonder gevaar.

Het is dan ook niet zeker, dat de consequenties van de aflachting het normale opruimen van de oudere dieren niet zullen tegenhouden, het is niet zeker, dat het verbruik van rundvleesch op den duur zal kunnen vermeederen, het is evenmin zeker, dat een ruimere beschikbaarstelling van blikken het verbruik van versch vleesch niet beïnvloedt, het is twijfelachtig of de verbetering van den veestapel door wegnemen van ondeugdelijk vee zoo groot zal zijn, dat die in overeenstemming is met de gemaakte kosten door consument en boer te betalen, en het is zeker voor bestrijding vatbaar, dat spoedig een duidelijk merkbare vermindering van de productie van melk zal optreden, omdat tot nu toe geen der maatregelen voor den boer een sterken aanvaardbaren prikkel bevat die productie te verminderen, terwijl de technische mogelijkheden om die te vermeederen nog steeds aanwezig zijn, ook met een kleineren veestapel.

* *

Hiermede komt men tot eenige bezwaren van meer principieelen aard, die tegen de nieuwe maatregelen kunnen worden aangevoerd.

In het interview wordt opgemerkt, dat het initiatief tot beperking van melkproductie „opzettelijk geheel” aan de boeren zelf wordt overgelaten, nadat vermeld is, dat door minder krachtvoer te gebruiken (het is blijkbaar niet de bedoeling dit duurder te maken) en door het niet in sterkere mate, b.v. in den vorm van eiwitrijk ensilagevoer zelf verbouwen ervan, de boeren zelf evenzeer de melkproductie verminderen kunnen.

Er zijn dus vier elementen in het plan van de regering. Het krachtvoer zal niet duurder worden, daarmee verzwakt men den prikkel tot den verbouw van bouwproducten en van eigen voeder. De melksteun wordt verlaagd, en de bedoeling is de productie te verminderen, welke beide factoren samenwerken

om de geldopbrengst te verkleinen. De boer zal hierop reageeren door zijn productiekosten te verlagen, wat nog steeds mogelijk is, door per dier de melkopbrengst te vergrooten en/of de voederkosten te verlagen. In hoeverre hij bouwland voor de productie van veevoeder zal gebruiken, zal afhangen van de prijzen voor de gewassen van het akkerland, vooral van die op gescheurd weiland te telen, maar er bestaat in dat opzicht geen garantie voor voldoende langen tijd. Verwacht of gehoopt wordt, dat desondanks de boer minder melk zal afleveren, ook door inkrimping van de voeding, en dat hij vrijwillig zal medewerken om de uitkomsten van het bedrijf voor hem slechter te maken. Men zou kunnen opmerken, dat een der bedoelingen van de maatregelen is om den veestapel te „saneeren” en productiever te maken door het wegnemen van minderwaardig vee, en dat een productievare veestapel per dier meer produceert, maar ook alleen in stand kan blijven door krachtige voeding; thans zal echter alleen nagegaan worden, in hoeverre die *vrijwillige* medewerking en het eigen initiatief van den boer georiënteerd zouden zijn.

De steun gaf tot nu toe geen loonnenden melkprijs in bedrijven, die overwegend op producten van de veeteelt zijn aangewezen. Deze bedrijven nemen ruim 80 pCt. in van het aantal, dat de landbouw bevat. Het indexcijfer van de veeteeltproducten staat op ruim 70, terwijl dat voor akkerbouwproducten op ca. 100 staat. Het is tot nu toe onmogelijk geweest, dat voor de veeteelt te verhoogen. Er spreekt dan ook geen afkeuring in het vermelden van die cijfers, maar dit belet niet, dat het grootste deel der boeren financieel meer en meer achteruitgaat. De boer aanvaardt de onmogelijkheid van steunverhoogen, aanvaardt ook het inkrimpen van zijn bedrijfskapitaal, zelfs een lagere melkprijs en het met verlies verkoopen van melkvee als dat onvermijdelijk is, maar een beroep op medewerking tot vrijwillige inkrimping der productie op de wijze als bovengenoemd, die zijn productiekosten verhoogt, zal bij hem geen uitwerking hebben, zoolang hij niet ziet, dat *alle* middelen om evenwicht in productie en verbruik te brengen, zijn aangewend. Hij zal vragen of het belang van een margarine-industrie met een betrekkelijk gering aantal arbeiders zwaarder weegt dan dat van ongeveer 150.000 boeren, waarom melkbrood tot de onmogelijkheden geacht wordt te behooren, en het uitblijven van een overtuigend antwoord zal de verklaring zijn, dat die *vrijwillige* medewerking niet gegeven kan worden. Door dwang en financieelen druk is te bereiken, dat inderdaad de productie in de richting van beperking der melk min of meer gestuwd zou kunnen worden, maar voor de bedoelde gewenschte inkrimping heeft men de *volledige* medewerking der boeren noodig, en een voldoen aan hun rechtvaardigheidsbeginsel. Het niet rekening houden met psychologische factoren kan bij planwirtschaft en regelingen van bovenaf van niet te onderschatten betekenis zijn, als een bedrijfsstelsel de strekking in zich heeft het verlies te verkleinen door een zoo groot mogelijke productie.

Het is voor ons land zeker juist om te streven naar verlaging der kosten van levensonderhoud, gezien de verarming, die voortgaat. Dat het te lang wachten met de correctie van den Gulden voor den landbouw en voor de „Überschuldung” daarin, nadeelige gevolgen heeft gehad, behoeft hier niet te worden uiteengezet. Ook is aannemelijk, dat de verminderde binnenlandsche koopkracht steunverlaging op den duur noodzakelijk zal maken, terwijl de eerste jaren zeer waarschijnlijk niet zoodanige verbeteringen in den internationalen handel zullen brengen, dat de export de uitkomsten der bedrijven belangrijk gunstig zal beïnvloeden. Als aan den Gulden wordt vastgehouden, zal verder door moeten worden gegaan op den weg naar een lager niveau, en ook de landbouw zal daaraan dan moeten meedoen. Hij heeft daar echter reeds

in belangrijke mate aan medegedaan, voor wat betref het deel, ruim 80 pCt., dat bij veehouderij betrokken is, want op een groote meerderheid van bedrijven bestaat een levensstandaard voor den ondernemer, en een aanpassing aan de omstandigheden, die men zou kunnen bewonderen, voor zoover daarbij bewondering te pas komt. Nu grijpen de nieuwe maatregelen in, waardoor in den eersten tijd zeker de financiële resultaten slechter zullen worden, terwijl niet de zekerheid bestaat, dat die er op den duur beter door zullen worden.

Toen indertijd het rapport-Addens in verschillende vakbladen besproken is, werd gewezen op een zwak punt in de voorstellen, dat daarin bestond, dat de boer in het algemeen hardnekkig zal blijven vasthouden aan zijn veestapel, omdat die naar zijn verwachting het meest juiste productie-apparaat is voor de uitkomsten van zijn bedrijf, en dit geldt vooral voor kleinere ondernemers, waartoe globaal 60 pCt. der boeren behooren. In dat rapport werd, ten einde den overgang naar akkerbouw te stimuleeren, aanbevolen het krachtvoer duurder te maken, den melk-steun te limiteeren, een deel der minderwaardige koeien op te ruimen, door voorlichting een grootere rationaliteit in de techniek te doen verkrijgen, en werd een onderzoek voorgesteld, naar de mogelijkheden van het scheuren van weiland voor verschillende bedrijfstypen, ten einde te kunnen nagaan, welken invloed dat zou kunnen hebben op de productie, en waar die mogelijkheden liggen. Er werd toen op gewezen, dat het twijfelachtig was of die overgang naar akkerbouw, zonder voldoende garantie inzake hoogte en duur van den steun voor bouwproducten, voldoende snel zou geschieden, om te beletten, dat een zeer ernstige verarming van het platteland zou optreden. Men heeft hier te maken, afgescheiden van de akkerbouwgarantie, met een psychologischen factor, het hangen van den boer aan zijn vee en aan een productievorm, die historisch is gegroeid, en waarvan hij toen nog niet inzag, dat die hem onder de heerschende en komende omstandigheden zou ruïneeren. Bijkomende factoren zijn geldgebrek, omdat veeteelt regelmatige inkomsten geeft en akkerbouw pas na eenigen tijd, en daarnaast locale bezwaren t.o.v. den grond, welke laatste feitelijk buiten de algemeene kwestie staan.

Tot uiting kwam o.a. in de discussies, dat voor tal van boeren pas te ver ontstane armoede de onvermijdelijkheid van overgang naar akkerbouw zou scheppen, en dat in veel gevallen dan van een te laat gesproken zou kunnen worden. Maar vooral, dat er in den productievorm met veehouderij zooveel mogelijkheden zijn om toch nog aan het hebben van betrekkelijk veel vee vast te houden, aan een exploitatie die toch nog voordeliger is dan met weinig vee, als gevolg waarvan een natuurlijke overgang naar akkerbouw zeer langzaam geschiedt, dat daarom de meest juiste en vooral de meest consequente houding zou moeten zijn, dat in de bedrijven zou worden ingegrepen, en dat een van boven af geregelde wijze van exploitatie der bedrijven, gerangschikt naar bedrijfstypen, wenschelijk was geworden. Deze redeneering en de ontwikkeling der afzetmogelijkheden hield in, dat, wilde eenig succes daarmede bereikt worden, uitsluitend van dit plan niet gerechtvaardigd zou zijn. Dit plan was inderdaad een logisch gevolg van den eenmaal begonnen weg, nadat het onrendabel zijn van veeteelt als middel werd gebruikt om overgang naar akkerbouw te krijgen, welk middel faalde door onvolkomen toepassing.

Hier kan niet besproken worden, of die meest consequente vorm van planwirtschaft juist zou zijn, noch of er uitvoering aan gegeven zou kunnen zijn, ook niet of de tijd daarvoor nu misschien verstreken is. Ook of de propaganda van ensilage en een door intensievere voorlichting rationeelere productie met verbetering van den te selecteeren veestapel, misschien elementen bevatten, die toch steeds weer in de rich-

ting van vergrooing der productie zouden werken, blijve buiten beschouwing. Slechts worde opgemerkt, dat gebleken is, dat een voldoende snelle overgang naar akkerbouw niet geschiedt en niet geschied is, zooals alle agrarische verschuivingen zich langzaam voltrekken, en dat de nieuwe maatregelen niet gebruik zullen maken van duurder krachtvoer, maar wel van lagere melksteun, en dat daardoor de opzet in het rapport-Addens, waarvan de mogelijkheid van slagen toen reeds werd betwijfeld, van een van zijn factoren wordt beroofd. In de plaats daarvan treedt een beroep op de vrijwillige medewerking van den boer, die neerkomt op bewuste verhooging der productiekosten samengaande met lagere inkomsten. Men overdrijft niet al te zeer, wanneer men dit van het standpunt van den boer als poging tot zelfmoord zou kwalificeeren.

De boer zal zich neerleggen bij het onvermijdelijke, dat over hem zal komen, en dat grotendeels niet meer te vermijden is. Op vrijwillige medewerking om dat te verhaasten is niet te rekenen. De verwachting, die men van verdere beperking der margarineproductie heeft, is misschien gunstiger dan de realiteit zal zijn, ofschoon de verandering der exportkansen nu een andere positie schept dan een jaar geleden. Een voorschrift tot het bakken van melkbrood heft zeker slechts een gedeelte der moeilijkheden op, maar ook dit gedeelte heeft invloed. Maar wanneer op dit gebied het uiterste geprobeerd en gedaan was, en wanneer een nieuwe weging der belangen geschied was, hoe die dan ook was uitgevallen, zou niet alleen economisch juister zijn gehandeld, maar men zou ook blijk gegeven hebben van rekening te willen houden met de psyche van den boer: Thans wordt medewerking verlangd voor maatregelen, waarvan de boer de absolute noodzakelijkheid nog niet inziet en die zijn rechtsgevoel niet bevredigen, terwijl juist voor het welslagen zijn vrijwillige volkomen medewerking van zoo overwegend belang is.

v. d. Br.

INDIË EN DE INDUSTRIALISATIE VAN HET OOSTEN

In het nummer van de vorige week hebben wij het een en ander medegedeeld over de besprekingen in de jaarvergadering van de Vereeniging voor de Staatshuishoudkunde en de Statistiek. Daarbij hebben wij inzonderheid aandacht geschonken aan dat deel der discussie, dat gewijd was aan de verhouding van Japan tot het Westen. Thans willen wij enkele nabetrachtingen wijden aan de besprekingen, die meer in het bijzonder de positie van Indië betroffen.

Daarbij zal men er o.i. goed aan doen om met *Prof. Gonggrijp* Indië te bezien als zelfstandige economische eenheid met eigen belangen, die niet altijd behoeven samen te vallen met die van het moederland.

De Nederlander heeft, naar het ons voorkomt, een bepaalde taak in het Oosten te vervullen, en wel de taak van leider van economisch en politiek nog onvolwassen inheemsche volken. Nederland zal zich op den duur zeker niet kunnen handhaven, wanneer het bij de vervulling van deze taak het belang van Indië als zoodanig zou achterstellen bij dat van het moederland. Elke politiek, waarbij de moederlandsche belangen praevaleren boven de Indische, is er een van exploitatie der kolonie; deze kan een tijdlang voordeelig zijn, op den duur ondermijnt zij de moreele grondslagen van het Nederlandsche gezag. Dit gezag kan zich te krachtiger doen gelden, wanneer het op behartiging van de economische belangen van Indië zelf en op de verwezenlijking van politieke orde, rust en rechtvaardigheid is gericht. Hoe krachtiger het van uit dezen grondslag optreedt, des te beter is het. Zoodra het echter andere motieven laat gelden dan die van het belang der Indische gemeenschap als zoodanig, verliest het zijn geestelijk fundament.

Onder dezen gezichtshoek moet naar onze opvatting ook de handelspolitiek van Indië worden bezien. Deze moet in de eerste plaats gericht zijn op de be-

hartiging van de belangen van Indië zelf. Dat wil natuurlijk niet zeggen, dat met de moederlandsche belangen geen rekening moet worden gehouden. Waar mogelijk, moeten deze worden geëerbiedigd. Zoo is er b.v. niets tegen, dat men bij de keuze tusschen twee objecten voor de heffing van een zuiver fiscaal invoerrecht, waarvan het ééne wel en het andere niet in Nederland wordt vervaardigd, het laatste verkiest boven het eerste in het belang van het moederland. Dat is echter een geheel andere zaak dan het schepjen van een bevoorrechte positie voor het moederland op de koloniale markt ten koste, hetzij van den Indischen fiscus, hetzij van den inheemschen consument.

Hoe staat het nu met de zuiver Indische belangen ten opzichte van de industrialisatie van het Oosten? Hier bestaat een tegenstelling tot het moederland, waarop ter vergadering terecht de aandacht is gevestigd door *Prof. Gonggrijp*. Gesteld eens, aldus de redeneering van den Rotterdamschen hoogleeraar, dat Indië geheel zelfstandig en niet eene kolonie van Nederland was, zoo zou het vermoedelijk zijn economische politiek anders inrichten, dan het thans doet. Het zou zich tegen den goedkoopden Japanschen invoer, die een levensbelang voor de arme bevolking vormt, in geen deele verzetten. Van textielcontingenteering zou het niet willen weten, omdat het daarbij geen belang heeft. En het zou zich in het belang van zijn eigen concurrentiepositie op de internationale markten en tot het verkrijgen van een redelijke correctie zijner door de deflatie sterk gestegen schulden waarschijnlijk reeds lang hebben ontdaan van de banden, waarmee de Indische Gulden aan het goud is gekoppeld. Op die wijze zou het land thans, naar men mag aannemen, reeds eene sluitende begroting hebben gehad.

Indië's belang eischt derhalve, aldus *Prof. Gonggrijp*, de „open deur”, met dien verstande intusschen, dat de Indische deur alleen zal worden opengehouden voor den invoer van goederen, doch dat de immigratie van menschen uit Japan zal worden tegengegaan. Menschen zijn er volgens *Prof. G.* in Indië op elk gebied genoeg te krijgen; een belang bij vrije immigratie is er niet en deze kan bepaalde nadeelen hebben.

Deze opvatting van de „open deur” is van meer dan één zijde ter vergadering bestreden. De heer *J. E. Stokvis* achtte de concepie van *Prof. Gonggrijp* inconsequent en uitte eenigen twijfel aan de mogelijkheid om haar in de praktijk zonder kans op wrijving te verwezenlijken. *Prof. Boeke* meende, dat men immigratie als massaverschijnsel kan tegengaan, doch dat er groote bezwaren zullen rijzen, wanneer het gaat om uitsluiting van enkele duizenden immigranten uit één bepaald land.

Vermoedelijk zal men de zaak in den gedachten-gang van *Prof. Gonggrijp* zoo moeten regelen, dat voor vestiging van buitenlandsche zakenlieden een niet slechts op politieke, doch ook op economische gronden berustende toelatingsvergunning zal worden vereischt. Dat dit eenige moeilijkheden kan opleveren, is duidelijk. Deze moeilijkheden zijn echter gering, wanneer daarnevens strikt wordt vastgehouden aan het beginsel van volkomen vrijen invoer van goederen. Alleen wanneer de belemmering van de immigratie zou leiden tot een zekere verstarring in den importhandel, zou men de goederenvoorziening van Indië in gevaar gaan brengen. De bedoeling is echter juist om via beperking van immigratie monopolistische tendenzen in den importhandel van de zijde van Japan a priori uit te sluiten.

Ware dit laatste gevaar er niet, zoo zouden wij zeker ook voor de menschen en niet slechts voor de goederen de open deur willen bepleiten. Japans belang echter ligt in de eerste plaats bij de goederen, die het uitvoeren moet om zijn onontbeerlijken import te betalen. Ook Indië's belang is gediend met vrijen invoer. Daar kunnen de beide partijen elkaar ontmoeten. Het schijnt ons met *Prof. Gonggrijp* een

betere methode om de goederen geheel vrij te laten en de binnenkomst van menschen te belemmeren, dan om — zooals *Prof. Wisselink* dat wil — voor goederen en menschen een systeem van contingentteering en licentiëering in praktijk te gaan brengen.

Weliswaar hebben in andere landen immigratiebeperkingen nog al eens tot wrijving aanleiding gegeven. Men denke met name aan de Amerikaansche immigratiebeperking. Daar is de zaak echter anders dan zij bij het systeem-Gonggrijp in Indië zou liggen. Daar toch heeft men te maken met immigratiebeperking als onderdeel van een algemeen doorgevoerde protectiepolitiek in een in vele opzichten onderbevolkt land; hier zou het gaan om een beperking, die uitgaat van een veelszins overbevolkt land en die mede ten doel heeft monopoliegevaaren als uitwas van een vrijheid „à outrance” af te wenden. Deze laatste gedachtengang laat zich inpassen in een systeem van vrije prijsvorming, zooals ons dat nog altijd het beste lijkt, het eerste niet, evenmin als het systeem-Wisselink.

Tegen de „gesloten deur” voor menschen hebben wij ter vergadering weinig principiële oppositie vernomen. Anders was het uiteraard met de „open deur” voor goederen, de andere peiler van het betoog van *Prof. Gonggrijp*, in dezen geestverwant van zijn medepraeadviseur *Ligthart*. Daartegen werd aangevoerd, dat contingentteering van import, met name ten opzichte van Japansche textielproducten, noodig is, en wel om twee redenen.

In de eerste plaats werd deze noodig geacht in het belang van de moederlandsche industrie. Aan deze industrie wil *Prof. Wisselink* een geregelden aftocht mogelijk maken. Alleen voor de goedkoopste qualiteiten moet men Japan toelaten en voor de rest moet men aan Europa een zeker contingent geven.

Hier wordt dus van den Indischen consument een offer gevraagd ten behoeve van de moederlandsche industrie. Dit achtten velen ter vergadering ongeoorloofd, o.m. *Prof. Gonggrijp*, *Prof. C. A. Verrijn Stuart* en de heer *J. E. Stokvis*. Het komt ons voor, dat inderdaad de bescherming van moederlandsche bedrijven, indien men daartoe mocht willen overgaan en voor deze laatste een aanpassing bij de gewijzigde omstandigheden op grond van onze deflatorische valuta enerzijds, de verstarring van bepaalde kostprijs-elementen anderzijds, niet mogelijk wordt geacht, in Nederland en niet in Indië moet worden gedragen, aangezien het hier een Nederlandsch en niet een Indisch belang betreft. Wij willen het toekennen van uitvoerpremii aan de Twentsche textielindustrie niet aanbevelen, maar indien Twente gesteund moet worden, dan dient de last daarvan in Nederland te worden gedragen.

Daartegen wordt — o.a. door *Mr. Kortenhorst*, die geheel het betoog van *Prof. Wisselink* onderschrijft — aangevoerd, dat Nederland toch op ander gebied, met name ten aanzien van de financiën — garantie van leeningen, overneming van een deel der defensie-uitgaven — al zooveel voor Indië doet, dat Indië toch wel een tegenprestatie mag verrichten om tot een billijke verhouding tusschen moederland en kolonie te geraken.

Dit betoog is zwak. De steun aan de Indische financiën is niet anders dan een consequentie van het handhaven van den gouden standaard hier te lande. De handhaving daarvan geschiedt in het vermeende belang van Nederland zelve, niet in dat van Indië, welks financieele problemen — *Prof. Gonggrijp* heeft er terecht op gewezen — heel wat gemakkelijker opgelost zouden zijn, wanneer men zich aan het huidige deflatieproces had weten te onttrekken door een tijdige geldcorrectie.

De defensie-uitgaven — aldus volkomen terecht de heer *Ligthart* — betreffen een nationale zaak. Dat Nederland daaraan in tijden van nood wat extra betaalt, kan niet worden aangemerkt als een „offer” ten behoeve van de kolonie.

Ook de handelsvoordeelen, die Nederland ten behoeve van Indië heeft bedongen, zijn gering en komen, aldus al weer terecht de heer *Ligthart*, in een eigenaardig licht te staan, wanneer men let op de wijze, waarop in het Nederlandsche imperium de suikerproductie wordt behandeld.

Het tweede argument, dat ten behoeve van contingentteering van textielgoederen wordt aangevoerd, betreft de vestiging van een eigen textielindustrie in Indië. Indië heeft in verband met zijn snelle bevolkingstoename en gelet op den achteruitgang van den uitvoer van een aantal agrarische bedrijfstakken de ontwikkeling van nieuwe industriele bedrijven noodig; zooals inzonderheid in het praeadvies van *Ir. de Jongh* is betoogd. Zulk een industrialisatie van Indië nu heeft, aldus *Prof. Wisselink*, geen flauwe kans, wanneer men den Japanschen invoer vrij laat. Daarom moet zij eerst in den zadel worden geholpen door middel van contingentteering. Nederland kan dan bij de industriele ontwikkeling van Indië de leiding nemen en te zijner tijd kan de invoer worden vrijgelaten, als de Indische industrie voldoende zal zijn opgevoed.

Dit betoog ten gunste van tijdelijke contingentteering ten behoeve van de „opvoeding” van de eigen nijverheid wordt onderschreven door *Ir. de Jongh* en door den heer *Stokvis*.

Principieel behoeft hier weinig bezwaar te rijzen. Tegen „Erziehungszölle” is reeds van ouds bij de aanhangers der vrijhandelsleer weinig bedenking geopperd. Alleen zal men er in de praktijk voor moeten oppassen, dat men niet van tijdelijke tot duurzame bescherming komt. Dit gevaar is geenszins denkbeeldig.

Daarom verdient het aanbeveling om een opkomende industrie te steunen met subsidies uit de Staatskas. Men ziet dan beter, wat men doet, dan wanneer men den last van den steun legt op den lijdzamen consument. Het hiertegen aangevoerde bezwaar, dat daarvoor in Indië geen geld zou zijn, gaat niet op. Het geld toch komt zoowel in geval van contingentteering als van subsidie uit dezelfde gemeenschap van menschen, dus uit hetzelfde inkomen. Het is tenslotte voor de grootte van het totale volksinkomen onverschillig, of men wat meer belasting betaalt, dan wel of men voor textielgoederen meer geld uitgeeft. Bovendien wordt de last op de meest billijke wijze over het volk verdeeld, wanneer deze rechtstreeks uit de staatskas komt.

Ter vergadering is meermalen de opmerking gemaakt: éénmaal contingentteeren beteekent duurzaam contingentteeren. Juist in een tijd als deze rijst het gevaar, dat het tijdelijk bedoelde duurzaam zal blijken, hetgeen zou beteekenen, dat men achter den contingentteeringsmuur bedrijven doet groeien, die in wezen niet levensvatbaar zijn. Dit gevaar is veel geringer bij een „opvoedingssubsidie”. Deze methode is duidelijker, overzichtelijker en daarom eerlijker en minder gevaarlijk.

Voor Indië is het nog niet te laat om den gemeenen contingentteeringswaanzin te ontgaan. Het land is door deze kwaal nog slechts in beperkte mate aangetast. Het is te hopen, dat men in den Oost, die aan Nederland een voorbeeld van aanpassingsvermogen geeft in deze moeilijke tijden, zich in de toekomst zal weten te houden aan een duidelijke en met de belangen der kolonie overeenstemmende economische politiek, vrij van de camouflage, die steeds van contingentteering het gevolg is. Zij, die voor zulk een duidelijke en overzichtelijke economische politiek gevoelen, zullen in de schriftelijke en mondelinge uiteenzettingen van den heer *Ligthart* en *Prof. Gonggrijp* meer van hun gading vinden, dan in het betoog van *Prof. Wisselink* en *Mr. Kortenhorst*.

G. M. V. S.

OVERHEIDSBEMOEIING MET HET KARTELWEZEN.

I.

In Economisch-Statistische Berichten van 9 Augustus van dit jaar heeft Dr. Rudolf Levy een lezenswaardige uiteenzetting gegeven van het nieuwe kartelrecht in Duitschland. Wanneer wij hieronder eveneens over de ontwikkeling van de overheidsbemoeiing met het Deutsche kartelwezen gaan spreken, dan is het doel, waarmede wij dit onderwerp behandelen, een ander dan dat, hetwelk Dr. Levy met zijn uiteenzetting had. Zijn doel was voorlichting, oriëntering over het moderne Deutsche kartelrecht. Ons doel is waarschuwing voor de gevolgen, waartoe men komt, wanneer de overheid zich op breede basis met de kartelvorming gaat bemoeien.

Nu men ten onzent een eersten stap wil zetten in deze richting door het wetsontwerp inzake de verbindende kracht van ondernemersovereenkomsten, loont het de moeite de ontwikkeling van de overheidsbemoeiing op dit terrein in Duitschland na te gaan. Men kan er leering uit trekken. Wie zich aan een ander spiegelt, spiegelt zich zacht. Wat in Duitschland op dit terrein is voorgevallen verdient geen navolging; integendeel, het moge ons ervan afhouden denzelfden weg op te gaan.

Allereerst enkele bijzonderheden over de kartellen en hun ontwikkeling in Duitschland.

Wat kartellen zijn, mogen wij als bekend veronderstellen: een aantal ondernemingen treffen afspraken of overeenkomsten ter gemeenschappelijke behartiging van belangen op het terrein van inkoop, productie of afzet.

Men kan verschillende soorten en vormen van kartellen onderscheiden: er zijn inkoop- en verkoopkartellen; er zijn kartellen waarbij wel allerlei regelingen zijn getroffen maar waarbij de afzet niet is gecentraliseerd, en andere (die men in Duitschland syndicaten noemt) waarbij de geheele afzet in handen van een centraal orgaan, meestal een zelfstandige N.V. berust.

Bij de kartellen van eenvoudige structuur kan men onderscheiden: 1. kartellen, die alleen een uniforme regeling van de verkoopscondities beoogen, zonder de prijzen vast te stellen; 2. prijskartellen, waarbij minimum-prijzen worden vastgesteld en tegelijkertijd uniforme verkoops- en leveringsvoorwaarden. Een onderdeel daarvan zijn de calculatie-kartellen, waarbij de verkoopprijzen niet star worden vastgesteld, maar door de leden onder toepassing van uniforme regels moeten worden berekend. Bij dezen kartelvorm is het verband lossen dan bij de gewone prijskartellen; 3. kartellen, die het terrein van den afzet onder de leden verdeelen. Onder deze rubriek kan men ook de kartellen ter bescherming der cliënteel rekenen, waarbij de deelnemers elkander wederkeerig hun kring van afnemers waarborgen; 4. productiekartellen, die de productie beperken zonder dat de afzet wordt verdeeld. Dit kan geschieden door af te spreken de ondernemingen niet uit te breiden of de capaciteit niet te vergroten, of zelfs de onderneming stil te leggen, den arbeidstijd te verkorten enz.; 5. aanbestedings- of aannemerskartellen, waarbij volgens een bepaalde regeling telkens één lid bij aanbestedingen het laagste bod doet, terwijl de overige leden alleen z.g. beschermingsinschrijvingen verrichten, zoodat het eerstgenoemd lid de opdracht krijgt. Deze kartelvorm komt in Duitschland vooral in de bouwvakken voor; 6. specialiseeringskartellen, waarbij de leden zich op bepaalde artikelen specialiseeren, terwijl tegelijk prijs- en afzetafspraken worden getroffen; 7. contingentieeringskartellen, waarbij de totaal-afzet onder de leden in een bepaalde verhouding wordt verdeeld. Iedere ondernemer krijgt aldus een bepaald quotum, dat hij niet mag overschrijden op straffe van boete of vergoeding.

Hoe is nu in Duitschland, waar de kartellen van oudsher bij de ondernemers, vooral in de grondstoffenindustrieën, in trek zijn geweest, de ontwikkeling van de kartelleering geweest? Aanvankelijk trof men de kartellen alleen aan in de grondstoffenindustrieën, maar gedurende de laatste decennia is de kartelleering verder gegaan en heeft zich uitgestrekt over de verderverwerkende industrieën, over den handel, het ambacht en verdere takken van het bedrijfsleven. Deze ontwikkeling is zeer bevorderd door de *Zwangswirtschaft* van den oorlogstijd, waarbij het economisch leven geheel aan banden was gelegd en allerlei organisaties in tal van bedrijfstakken gevormd werden. Want juist de niet sterke ontwikkeling van de industriele organisatie was een der oorzaken, waarom vroeger in de verderverwerkende industrie en den handel zoo weinig kartelvorming voorkwam; in deze bedrijfstakken waren tal van kleine ondernemers, terwijl bovendien producenten van luxe- en mode-artikelen reeds uit hoofde van den aard van hun producten, waarbij de smaak der cliënteel een groote rol speelt, veel meer geneigd zijn op zichzelf te blijven staan.

De groeiende organisatorische structuur van het bedrijfsleven sinds den oorlog heeft er in Duitschland toe geleid, dat telkens nieuwe bedrijfstakken tot kartelleering overgingen. Hoe groot het aantal kartellen in Duitschland is, valt niet met zekerheid te zeggen, omdat betrouwbare opgaven ontbreken. In 1925 schatte de Rijksregering het aantal op 3000, waarvan 2500 in de industrie, 400 in den groothandel, ongeveer 150 in den kleinhandel. Het aantal tot in de perfectie georganiseerde kartellen, de z.g. verkoopssyndicaten, is slechts gering. Misschien de helft der kartellen in Duitschland wordt gevormd door de slechts los samenhangende conditiekartellen.

Hoe staat het Deutsche bedrijfsleven nu tegenover de vraag van het ingrijpen der overheid en het dwingend opleggen van regelingen door de overheid? Tot 1933, toen het nationaal-socialistisch regime in Duitschland werd gevestigd en het met de vrijheid van het bedrijfsleven gedaan was, verklaarde zich de overwegende meerderheid der Deutsche ondernemers vóór een onvoorwaardelijke instandhouding der bedrijvsvrijheid en tegen een algemeene mogelijkheid van Staatsdwang, speciaal op het terrein van het kartelwezen. Thans gaan breede kringen van het bedrijfsleven met zoodanig ingrijpen van den Staat accoord, vooral in de moeilijk te kartelleeren industrieën.

Dat het adagium „Gemeinnutz geht vor Eigenutz“ hier een rol speelt, zou ik niet graag willen beweren. Is dan de mentaliteit der Deutsche ondernemers soms plotseling veranderd? Kenners van de Deutsche ondernemerswereld verklaren, dat hier slechts een *schijnbare* beginselverzaking aanwezig is. Men aanvaardt de gedwongen kartelleering slechts als „overgang“ naar een weer over grooter vrijheid beschikkend bedrijfsleven. Het klinkt niet bijzonder overtuigend. Veeleer moet worden aangenomen, dat de toespitsing van den economischen wereldtoestand een bijzonder ongunstigen invloed heeft gehad op de grootendeels op export aangewezen Deutsche industrie. Het gevaar van vernietiging van bedrijven kwam naderbij en een betoog, dat uit nationaal-economisch oogpunt waardevolle ondernemingen in leven moesten blijven, was gemakkelijk te construeeren. Aldus laat zich de toenemende roep om Staatshulp, speciaal in die bedrijven, die uit eigen kracht er niet in slaagden een kartel te vormen, verklaren. Den tegenstribelenden ondernemer werd voorghouden, dat in den nationaal-socialistischen Staat, die geen partijen meer kent, het gevaar, dat de kartelpolitiek een spelel van politieke partijen wordt, niet meer bestaat. En zoo werd de industrie langzamerhand met het denkbeeld van een Zwangswirtschaft op dit gebied verzoend.

Sinds 15 Juli 1933 is thans in Duitschland de wet betreffende de oprichting van gedwongen kartellen in werking. Daardoor krijgt de Staat geheel in het algemeen de bevoegdheid gedwongen kartellen op te richten, hetgeen beteekent, dat buitenstaanders tot aansluiting *gedwongen* worden, wanneer de regeling van de markt langs *vrijwilligen* weg afstuit op wat de nationaal-socialisten noemen een te sterke accentueering van individuele tegenover collectieve belangen.

Daarnaast is de Staat bevoegd verklaard de oprichting van nieuwe ondernemingen en de uitbreiding van bestaande te verbieden. Niettemin beweerde de Deutsche Rijksminister van Economische Zaken, Dr. Schmitt, dat de nationaal-socialistische Staat waarde hecht aan onvoorwaardelijke instandhouding van de ondernemersgestie, in den zin van een op den voorgrond stellen van de eigen hulp, van het particulier initiatief en van het verantwoordelijkheidsgevoel van den individueelen ondernemer. Vrienden van het tegenwoordig in Duitschland heerschende regime beweren in dit verband, dat van het instrument van de gedwongen kartelleering slechts op de meest voorzichtige, meest terughoudende wijze gebruik wordt gemaakt.

Niet volkomen daarmee in overeenstemming is het feit, dat sinds de inwerkingtreding van de wet (op 15 Juli 1933) tot einde September van dit jaar de wet reeds 11 maal is toegepast om gedwongen kartelleering tot stand te brengen (o.a. voor gewalst draad, gevlochten draad, geblazen glas, cement, zout, sigaretten, rooktabak, motorrijtuigbanden, edelgesteenten, zeep), terwijl 30 maal een verbod is uitgevaardigd om ondernemingen uit te breiden of nieuwe te vestigen. Bedenkt men daarbij, dat dit laatste verbod zeer bevorderlijk is aan kartelvorming en dat de vrees voor gedwongen kartelleering in menig bedrijf de „vrijwillige” vorming van kartellen heeft in de hand gewerkt, dan blijkt reeds hieruit, dat de nieuwe wet allerminst zoo onschuldig is, als haar verdedigers het voorstellen. Wat deze „bevordering van kartellen” in het leven roept, zijn in werkelijkheid geen vrijwillig tot stand gekomen aaneensluitingen van groepen ondernemers uit bepaalde bedrijfstakken, waarbuiten individuele ondernemers kunnen blijven staan. De Staat bevordert hier de tot standkoming van geheel gesloten bedrijven. Buitenstaanders zijn er niet meer. Nieuwe gegadigden worden uitgesloten. Hoe men onder die omstandigheden kan beweren, dat het particulier initiatief niet wordt aangetast, is ons een raadsel.

Het is van belang na te gaan, hoe het in 1933 mogelijk was het geheele bedrijfsleven zoo snel onder een vèrgaande staatsvoogdij te plaatsen. De sleutel van de wet van 15 Juli 1933 is te zoeken in de jaren, toen men van overheidswege in Duitschland een aanvang heeft gemaakt met het in het leven roepen van gedwongen kartellen. In niet minder dan 15 gevallen werden vóór 1933 door de Deutsche Regeering reeds zoodanige kartellen in het leven geroepen: het kalisyndicaat van 1910, het spiritushandel- en fabricage-monopolie van 1918, de kolenvoorzieningswet van 1919, de ijzervoorzieningsbond van 1920, de lucifers-monopoliewet van 1930, het Rijksmaïsbureau van 1930, de melkwet van 1930, de eieren-, tarwe-, aardappel-handelsklassenwet van 1931, de gedwongen aaneensluiting in de stijfselfproductie van 1931 en 1932, het gedwongen kartel in de scheepvaart op de Elbe van 1932, de wet tot bescherming van den detailhandel van Mei 1932.

Het is merkwaardig, dat de meest recente gevallen van zulke gedwongen kartellen te vinden zijn op het gebied van den landbouwsteun en de binnenscheepvaart, twee terreinen, waarop ook hier te lande reeds zeer sterk aan de bedrijfsvrijheid is getornd en toestanden zijn geschapen, die in menig opzicht de kartelleering zeer dicht benaderen. Wij denken daarbij

ook aan de evenredige vrachtverdeling in de binnenscheepvaart.

* * *

De tegenwoordige vèrgaande bevoegdheid van den Staat in Duitschland op het gebied van de kartelvorming en de geslotenverklaring van gekartelleerde bedrijven is dus, als een uitvloeisel te beschouwen van de omstandigheid, dat reeds in vroegere jaren op dit terrein stappen zijn gedaan van overheidswege, die niet stuitten op voldoende krachtig verzet van den kant van het Deutsche bedrijfsleven. Zooals wij zagen dateert het eerste gedwongen kartel reeds van vóór den oorlog. Toen nu in en na den oorlog het kartelwezen zich krachtig ontwikkelde — kartellen, zoo luidt een geliefkoosde Deutsche spreekwijze, zijn kinderen van den nood — ging de Staat zich daarmee meer en meer bemoeien. Terwijl aanvankelijk de kartellen onder de regels van het *algemeene* recht vielen, zoowel op het gebied van het publiek recht als meer speciaal op dat van het burgerlijk recht en er dus geen sprake was van een bijzonder toezicht, nog minder van een verbod, heeft men in Duitschland op 2 November 1923 de z.g. kartelverordening — haar volledige naam is: verordening tegen misbruik van economische machtsposities, „Verordnung gegen Missbrauch wirtschaftlicher Machtstellungen” — uitgevaardigd.

Men was in die dagen nl. bevreesd voor de overheersching van de markt door de kartellen en de verordening richtte zich niet alleen, zooals haar naam zou doen vermoeden, tegen het *misbruik* van hun economische machtspositie, maar tegen de vaak slechts vermeende, economische machtspositie der kartellen zelf. Weliswaar kwam men niet tot een *verbod* van kartellen; het Deutsche Rijksministerie van Economische Zaken, dat als drager van het toezicht op de kartellen in Duitschland optrad (naast de kartelrechtbank) trachtte vóór alles de vrije concurrentie in stand te houden.

Deze overheidsbemoeiing is dus min of meer te vergelijken met de bevoegdheid, welke de Nederlandsche Regeering thans vraagt, in het wetsontwerp betreffende de verbindende kracht van ondernemersovereenkomsten, waarvan het eene gedeelte bestemd is om in het algemeen belang ondernemersovereenkomsten onverbindend te verklaren.

De methode, welke in de kartelverordening werd toegepast, was de volgende. Volgens § 8 werd het uitreden uit een kartel vergemakkelijkt door de bepaling, dat ieder deelnemer overeenkomsten of besluiten, die het karakter van kartel-overeenkomsten of -besluiten hadden, zonder termijn kon opzeggen, wanneer daarvoor een *gewichtige reden* aanwezig was. Als gewichtige reden moest steeds worden beschouwd de omstandigheid, dat de *economische bewegingsvrijheid* van den betrokkene, in het bijzonder bij de productie, den afzet of de prijsvorming, onbillijk werd ingeperkt. Over de vraag, of de opzegging toelaatbaar was, besliste bij meningsverschil de kartelrechtbank op eisch van een der deelnemers.

Verder bepaalde § 9, dat toestemming van den Voorzitter van de kartelrechtbank noodig was voor een boycot of andere soortgelijke benadeeling door het kartel van ondernemers, die in strijd met de overeenkomsten of besluiten handelden. De toestemming moest worden geweigerd, wanneer de geheele volkshuishouding of het algemeen welzijn door den maatregel in gevaar werd gebracht of de economische bewegingsvrijheid van den betrokkene onbillijk werd ingeperkt.

De overheid bestreed hier dus de kartellen, voor zoover zij misbruik van hun positie maakten. Men zou dit een negatieve kartelpolitiek der toenmalige Deutsche regeering kunnen noemen. Aan de uit de vrije maatschappij opkomende organisatievormen wordt vrijheid gelaten, zoolang zij het algemeen be-

lang, ja zelfs de individueele vrijheid der betrokken ondernemers niet schaden. Wij achten dit doel — afgezien van de concrete uitvoering — gerechtvaardigd.

Hoezeer echter ook bij dit beperkte doel voorzichtigheid geboden is, leert de Duitse geschiedenis. Immers toen de geschetste maatregelen vooral de zwakkere kartellen van de kleine nijverheid en den industrielen middenstand troffen, kwam er uit die kringen, gesteund door enkele economen, een sterke aandrang op een kartel-bevorderend Staatsbeleid met kartelwezen. In plaats dus dat men zijn aandrang richtte op afschaffing van de Staatsbemoeiing, ging men in Duitsland roepen om verdere Staatsbemoeiing. Wat zich te zwak gevoelde om zelf een economisch begeerlijk doel te bereiken, riep om Staats-hulp om de ontbrekende kracht aan te vullen.

Van ambtelijke zijde werd deze aandrang op Staatsbemoeiing met het kartelwezen, die uit de kringen van het bedrijfsleven zelf voortkwam, gesteund. Ondanks deze geconcentreerde actie — ook door politieke partijen bevorderd — bepaalde de Duitse Regeering zich aanvankelijk nog in hoofdzaak tot maatregelen van negatieve aard, namelijk het bestrijden van het hooghouden van prijzen door kartelafspraken.

Zoo kwam op 26 Juli 1930 een „kartelnoodverordening” tot stand, ter verhoeding van oneconomische prijsbindingen, waarbij den Staat verdere onmiddellijke rechten tot ingrijpen gegeven werden. Deze wet werd op 30 Augustus 1930 gevolgd door een uitvoeringsverordening betreffende opheffing en verbod van prijsbindingen (nl. van goederen van anderen aard of herkomst dan van de kartellen zelf en van diensten). 16 Januari 1931 kwam een derde verordening, betreffende prijsbindingen voor merkartikelen, waarbij kortweg bepaald werd, dat de prijs, op straffe van nietigheid, met 10 pCt. moest worden verminderd. In denzelfden geest bevatte een prijsverlagingsverordening van 8 December 1931 in hoofdstuk I bepalingen in het belang van de aanpassing van gebonden prijzen aan den veranderden economischen toestand. Het geheele gebonden prijspeil moest met 10 pCt. verlaagd worden. Verder bevatte de verordening bepalingen ter bescherming tegen te groote duurte in het algemeen; zij voerde dus naast het algemeene karteltoezicht een zelfstandige prijzencontrole voor Duitsland in. Hetzelfde doel had een verordening van denzelfden datum, betreffende de bevoegdheid van den Rijkscommissaris voor prijzencontrole.

Zoo week men dus wel min of meer van een kartelwetgeving in den oorspronkelijken zin des woords af. Dit kan niet gezegd worden van de wet van 14 Juni 1932, waarbij de kartelverordening werd gewijzigd, ter verruiming van de rechten van een door een boycot van het kartel getroffen.

Maar nu komt de principieele koerswijziging.

Het volgend jaar ging de Duitse Regeering zich aan de „bevordering” van kartellen wijden: onder nationaal-socialistisch regime kwam de in den aanvang van dit artikel genoemde wet van 15 Juli 1933 betreffende de oprichting van gedwongen kartellen tot stand. Maar op dien zelfden datum kwam tevens een wet tot stand, die aansluit aan het in het voorgaande door ons geschetste streven der Duitse overheid, om misbruiken van kartellen te keeren. In een volgend artikel gaan wij nader op den inhoud van beide wetten in.

MOLENAAR.

(Slot volgt.)

HET PROBLEEM DER PRIJZEN IN DUITSCHLAND.

Duitsland verkeert sedert April 1933 in een periode van stijgende prijzen. Deze prijsstijging heeft zich sedert Juli 1934 in een versneld tempo voortgezet. Deze beide data zijn tegelijkertijd mijlpalen voor de economische geschiedenis van Duitsland. In April 1933 werd het werkverschaffingsprogramma van de nieuwe regeering ingevoerd, dat tot dusverre tot een nagenoeg onafgebroken toeneming van het aantal tewerkgestelden heeft geleid. In Juli 1934 werd het algeheele moratorium voor de Duitse buitenlandse schulden afgekondigd. Hierna volgden spoedig op elkaar: de eerste commerciële betalingsmoeilijkheden, het afsluiten van clearingovereenkomsten, de belangrijke personenwisseling in de leiding van het Ministerie van Economische Zaken, de beperkte toewijzing van deviezen, de intensieve en in groote haast opgezette pogingen tot oprichting van eigen industrieën voor de vervanging van grondstoffen en vermindering van het materiaalverbruik, het „nieuwe plan” ter algeheele controle van den invoer, de verordening tegen de betaling van opgedreven prijzen bij invoer, het verbod van het toestaan van premies bij compensatietransacties en tenslotte de benoeming van een commissaris voor de controle op de prijzen.

Al deze maatregelen en gebeurtenissen staan in nauw verband met elkaar. Reeds hun afkondiging in enkele maanden tijds wijst er op, dat het gaat om een acute crisis, die reeds lang dreigde, en die men thans met allerlei middelen wil genezen. Deze crisis van den buitenlandschen handel gaat geenszins, zooals de crediet- en bankcrisis van 1931, met een zwaren terugslag op de binnenlandsche conjunctuur gepaard. Integendeel, de bedrijvigheid voor de binnenlandsche markt staat voortdurend ver boven het laagtepunt van de crisis. Nog steeds neemt de werkloosheid in Duitsland af, hoewel de seizoensbeweging een stijging zou doen verwachten, nog steeds daalt het aantal faillissementen, stijgen de omzetten in den handel, enz. Indien men tracht zich door de verwarring van de verschijnselen met de middelen van de economische theorie een weg te banen, teneinde het verband tusschen deze verschijnselen te begrijpen en zich een eenigszins gefundeerd oordeel over de verdere ontwikkeling te vormen, dan stuit men direct op het fundamenteele vraagstuk van Duitsland, het probleem van de prijzen.

* * *

Toen de regeering van Hitler aan het bewind kwam, was de Duitse crediet- en bankcrisis, naar het scheen, geheel overwonnen. Het bankstelsel was grondig gesaneerd en gereorganiseerd, het vraagstuk van de schulden op korten termijn door een Stillhalte-overeenkomst geregeld, het abnormale renteniveau uit de paniekdagen weder op een redelijk peil teruggebracht. Tegelijkertijd was de handelsbalans zooveel mogelijk actief gemaakt en leverde voortdurend zulke hooge uitvoeroverschotten op, dat men op een geleidelijke aflossing van de buitenlandse schulden en waarschijnlijk zelfs op een vrijwillige verlenging van de betalingsovereenkomsten kon rekenen, waardoor een geleidelijke verlichting van de deviezenreglementering mogelijk zou zijn geweest. Duitsland scheen door zijn voorbeeld te willen bewijzen, dat ook zonder devaluatie, waarvan de enorme gevaren juist in het geval van Duitsland duidelijk waren, aan de reeds meer dan een jaar bestaande concurrentie van de landen met gedeprecieerde valuta, het hoofd kon worden geboden.

Aan dezen door Brüning gevolgden weg waren echter, handhaving van de prijzen op het crisisniveau en de bereidwilligheid tot verdere verlaging, als voorwaarde verbonden. Een effectief herstel van de binnenlandsche markt en een vermindering van de werkloosheid was eerst mogelijk, wanneer de geheele volkshuishouding zich op het lagere prijsniveau had

ingesteld, wanneer de productiekosten van de ondernemingen door afschrijvingen op het kapitaal en uiterste spaarzaamheid zoodanig verlaagd waren, dat een nieuwe rentabiliteitsbasis zou zijn geschapen. Hiertoe ware een kartelpolitiek noodzakelijk, welke juist ook de belangrijkste grondstoffenkartels, nl. die voor ijzer en kolen, gedwongen zou hebben, hun starre en onevenredig hooge prijzen te verlagen, hetgeen voor hen zelfs een groteren afzet en voor de geheele volkshuishouding een merkbare verlichting tengevolge zou hebben gehad. Brüning heeft deze inbreuk op de machtspositie van de kartels ingeleid, de bekende actie tot prijsverlaging, waardoor alle „gebonden” prijzen in de consumptiesfeer ineens met 10 pCt. werden verlaagd, bewijst zulks. Onder zijn beide opvolgers Von Papen en Von Schleicher werden wel geen verdere stappen in deze richting gedaan, maar werd ook geen principiële wijziging ingevoerd. Deze kwam eerst met de Nationaal-Socialistische regeering en haar groote actie voor werkverschaffing.

Het met groot élan uitgevoerde werkverschaffingsprogramma was onvermijdelijk geworden, de werkloze volksmassa's konden het pijnlijke proces van de aanpassing eenvoudig niet langer verdragen. Het programma werd echter met het verleen van zoo groote credieten, voorloopige belasting van toekomstige begrotingen en verlichting van belastingen doorgevoerd, dat reeds alleen daaruit, zuiver volgens de quantiteitstheorie, een stijging van het binnenlandsche prijsniveau of ten minste een gebrekkige aanpassing aan de nog dalende prijsbeweging op de wereldmarkt, vooral voor fabrikaten, moest voortvloeien.

Deze tendens had echter voor een groot deel door een vermindering van de productiekosten tengevolge van betere benutting van de capaciteit genivelleerd kunnen worden, indien de vrije concurrentie, ten minste op de binnenlandsche markt, ongestoord had kunnen doorwerken. Juist dit werd echter door de bevoorrechtiging van de standen-organisaties, welke ook aan de onder de ongunstigste voorwaarden werkende beroepsgenooten een bestaansmogelijkheid zouden verzekeren, door gedwongen kartelleering op talloze gebieden en tenslotte door den strijd tegen de moderne vormen van den detailhandel (warenhuizen, verbruiksverenigingen, winkels met eenheidsprijzen), die het leven van breede lagen der bevolking goedkooper maken, onmogelijk gemaakt. Daarbij kwam de nieuwe landbouwpolitiek, welke bewust op een stijging van de agrarische prijzen was gericht. Voorts werden, ten minste in den aanvang van de werkverschaffingsactie, vele ondernemers onder moreelen druk tot het in dienst nemen van werkkrachten gedwongen, ook daar, waar geen mogelijkheid tot loonnende tewerkstelling bestond.

Al deze maatregelen, of in elk geval een groot gedeelte ervan (bij de kartelpolitiek zouden wij dit ook in twijfel willen trekken) brachten ongetwijfeld in sociaal opzicht verbeteringen en hielpen de noodlijdende deelen van het volk. Een economische beschouwing mag echter nooit de uitwerkingen van enkele maatregelen op het geheele economisch leven uit het oog verliezen en moet zich ervan bewust blijven, dat elke individueele prijsverhoging zich door de geheele volkshuishouding voortplant, dat er een interferentie tusschen alle prijzen onderling bestaat. Slechts daar, waar tegenover de prijsverhogende tendenzen gelijkwaardige krachten van tegengestelden aard geplaatst kunnen worden, kan een handhaving van het geheele prijsstelsel op stabiel niveau plaats hebben.

Dergelijke tegengestelde krachten ontbraken in dit geval voor Duitschland niet geheel, (zoo was b.v. de vervanging van werkloozen steun door loonen zulk een tegenkracht), doch veelal werd hun vrije uitwerking belemmerd. Het uiteindelijke gevolg hiervan was de steeds grooter wordende wanverhouding

tusschen de uitvoerprijzen van Duitschland en die van zijn concurrenten, die daarenboven vaak nog het voordeel van devaluatie genoten. Dit alles leidde tot de sterke inkrimping van den Duitschen uitvoer.

Het gevaar van deze ontwikkeling werd vooral duidelijk, toen tengevolge van de stijging der binnenlandsche bedrijvigheid ook een grootere behoefte aan grondstoffen ontstond, welke niet meer uit de overschotten van de handelsbalans kon worden gedekt. Thans, nadat de Deutsche betalingscrisis in een acuut stadium is gekomen, onderneemt de Minister van Economische Zaken de meest energieke pogingen, teneinde het prijsniveau van den Duitschen uitvoer omhoog te drukken. Het spreekt vanzelf, dat dit kan slagen, hoewel in een overgangperiode de onzekerheid van de Deutsche grondstoffenleveranciers over betaling van de door hen aan Duitschland geleverde goederen, hetzij tot een aanzienlijke risicopremie in de prijzen, of tot een stagnatie in de grondstoffenvoorziening moet leiden.

Zoodra de aanpassing zich echter inderdaad voltrokken heeft en de Deutsche contrôle-instanties op den invoer tezamen met den Prijscommissaris in staat blijken, de Deutsche handelsbalans weder actief te maken, dan zullen ook deze risicopremies weder kunnen verdwijnen. Men moet echter inzien, dat de actie tot prijsverlaging een omzwenken van den in Duitschland gevolgden economisch-politiek koers in deflationistische richting beteekent, dat zij een onderbreking van de werkverschaffingsactie en een geheel nieuwe opbouw van de binnenlandsche conjunctuur noodzakelijk tengevolge moet hebben. Deze koersverandering kan verzacht worden, indien blijkt, dat door een beperking van de kartelrechten zulke groote prijsreserves vrijkomen, dat zij voldoende zijn voor aanpassing van het Deutsche exportprijsniveau aan dat van de wereldmarkt. Het feit van de algemeene prijsdaling zal zonder twijfel alleen reeds den prikkel tot produceeren verminderen en daarmee een conjunctureele depressie veroorzaken.

* * *

Indien het juist is, dat alle maatregelen, welke Dr. Schacht in de laatste maand heeft genomen, gericht zijn op een verlaging van het Deutsche exportprijsniveau tot herstel van de Deutsche betalingscapaciteit, dan blijft slechts één feit over, dat aan de consequentie van de nieuwe economische politiek doet twijfelen. Het is de terhandneming van de productie van surrogaten. Indien het slechts den normalen technischen voortuitgang zou betreffen, waarbij reeds vaak natuurlijke producten door goedkoopere producten langs kunstmatigen weg werden vervangen, dan zou tegen een prijsverhoging van voorbijgaanden aard door het toestaan van een beschermend invoerrecht niets zijn in te brengen. Het gaat hier echter bijna geheel om de invoering van procédés, welke zelfs op den langen duur slechts bij aanzienlijk hogere prijzen dan die op de wereldmarkt kunnen worden gehandhaafd. Bovendien betreft het hier een heele reeks belangrijke grondstoffen, welke prijsverhoging zich veel sneller en krachtiger door de geheele volkshuishouding moet voortplanten dan dit b.v. bij een individueele prijsverhoging van een fabriek het geval zou zijn. Men kan onmogelijk het geheele prijsniveau in Duitschland een verlaging doen ondergaan en tegelijkertijd de prijzen van de voornaamste industriele grondstoffen verdubbelen of verdrievoudigen.

Er schijnen hier twee principieel tegengestelde meningen omtrent den te volgen weg van de Deutsche economische politiek te zijn. Zolang nog geen beslissing op dit punt is genomen, zal men zich van een gefundeerd oordeel omtrent de waarschijnlijke ontwikkeling van de Deutsche conjunctuur en over het herstel van de Deutsche betalingscapaciteit moeten onthouden.

Dr. W. H.

DE INTERNATIONALE BETALINGSBALANS VAN NEDERLAND.

In de 10de aflevering van het Maandschrift van het Centraal Bureau voor de Statistiek verscheen een overzicht van eenige voornamste posten van de betalingsbalans van Nederland over 1933.

Door het C.B.S. werden geen totaalcijfers gegeven, aangezien het onderzoek slechts een deel van de posten van de betalingsbalans omvat, en een totalisering ten onrechte den indruk zou kunnen vestigen, dat reeds een afgerond geheel werd verkregen. Toch is het wel mogelijk door groepeerings der posten, onder voorbehoud, eenige algemeene conclusies te trekken omtrent de ontwikkeling van de financieele verhouding van Nederland ten opzichte van het buitenland. Van groot belang zijn in dit opzicht de cijfers van de goubeweging, omdat deze, nu de buitenlandsche wisselportefeuille van De Nederlandsche Bank zooveel van haar vroegere beteekenis heeft verloren, een indruk kan geven van het overschot of het tekort, dat niet langs anderen weg wordt vereffend.

In 1932 is per saldo meer goud ingevoerd dan uitgevoerd. Wordt mede rekening gehouden met de e-marktransacties van De Nederlandsche Bank, dan bedroeg in 1932 het debetsaldo van de goubeweging *f* 181 miljoen.¹⁾ Aangezien de betalingsbalans als geheel in evenwicht is, moeten dus de andere posten een creditsaldo opgeleverd hebben. Dit saldo kan zoowel zijn oorsprong vinden in de loopende posten (handelsbeweging, renten en dividenden en overige diensten) als in de kapitaalbeweging. Dit laatste zou dan betekenen, dat meer kapitaal uit het buitenland is teruggetrokken, dan aldaar is belegd, en/of, dat de schuld aan het buitenland is toegenomen. De juiste toedracht kan wegens de onvolledigheid van de betalingsbalans niet met zekerheid worden vastgesteld. Volgens een mededeeling in het Verslag van de Kamer van Koophandel te Amsterdam, zou het schoksgewijze karakter van de goubeweging in 1932 er echter op wijzen, dat deze niet haar oorzaak vond in een overschot van de loopende posten, doch een gevolg was van de kapitaalbeweging; de vermindering van het vlottend tegoed in het buitenland, waartegenover slechts een geringe vermeerdering stond, wijst mede in dezelfde richting.

In de toelichting tot de betalingsbalans over 1932 wordt de mogelijkheid geopperd, dat de loopende posten een tekort hebben opgeleverd, dat geaccentueerd door de goubeweging, een compensatie vond in de kapitaalbeweging. Zouden de loopende posten in 1932 een tekort hebben opgeleverd, dan is het op grond van het onderstaande waarschijnlijk, dat dit in 1933 nog moet zijn gestegen. Het nadeelig saldo van de handelsbalans is *f* 33 miljoen grooter geworden. De netto-inkomsten van de nationale koopvaardijvloot verminderden met *f* 20 miljoen (van *f* 86 tot *f* 66 mill.). De netto-ontvangsten van ruim 20 bankinstellingen wegens rente, acceptprovisie, belooning van commissonnairs enz. zijn met *f* 29 miljoen verminderd (van *f* 107 tot *f* 78 mill.).²⁾

De uitgaven in Nederland van het Gouvernement van Nederl.-Indië, Suriname en Curaçao, voor zoover deze afzonderlijk in de betalingsbalans werden opgenomen, verminderden met *f* 43 mill. De winsten en dividenden van in Ned.-Indië werkzame cultuurondernemingen en andere N.V.'s werden door het Centraal Kantoor voor de Statistiek te Batavia op *f* 27 (in 1929 *f* 248 en in 1932 *f* 29) miljoen ge-

¹⁾ Men houde in het oog, dat zoowel voor de goubeweging, als voor de goederenbeweging de cijfers over 1932 minder volledig zijn, doordat de per post in- en uitgevoerde goederen pas van 1 Augustus 1932 af voor de statistiek zijn verwerkt, en over 1932 nog niet in de betalingsbalans werden opgenomen.

²⁾ Sedert 1931 daalden de inkomsten uit dezen hoofde volgens de opgaven van de betalingsbalans met meer dan 40 pCt.; in tegenstelling met de meeste andere posten is hier bij vergelijking met het voorafgaande jaar de achteruitgang in 1933 nog iets grooter dan in 1932.

taxeerd. Volgens de betalingsbalans kon het deel, dat hiervan in 1933 aan Nederland ten goede is gekomen, op pl.m. *f* 19 miljoen worden geschat. Ook voor de, niet op de betalingsbalans opgevoerde creditposten, zoals b.v. de handelswinsten en de inkomsten uit het buitenland van concerns, welke hier te lande hun hoofdzetel hebben, mag aangenomen worden, dat de baten, welke hieruit in 1933 werden verkregen, in vergelijking met 1932 zullen zijn gedaald.

Deze cijfers maken het dus aannemelijk, dat het tekort op de loopende posten, dat mogelijk in 1932 reeds aanwezig was, in 1933 belangrijk is toegenomen. Waar in 1933 de gouduitvoer sterk onder den invloed stond van het wegvloeien van buitenlandsche saldi, moet dit tekort dus haar dekking hebben gevonden in de kapitaalbeweging. Door de cijfers van de betalingsbalans wordt dit bevestigd. Buitenlandsche emissies vonden hier te lande in 1933 niet plaats. In tegenstelling tot vorige jaren werden, door de banken, welke voor de betalingsbalans opgaven verstrekten, meer buitenlandsche fondsen verkocht dan gekocht (verkocht voor *f* 310, gekocht voor *f* 293 mill.). De liquidatie van het vlottend tegoed in het buitenland heeft verdere voortgang gevonden; volgens opgave van meer dan 20 groote bankinstellingen bedroeg dit per 31 December 1930, 1931, 1932 en 1933 resp. *f* 1482, *f* 743, *f* 651 en *f* 478 miljoen. De vermindering van de buitenlandsche wisselportefeuille van De Nederlandsche Bank (welke onder bovengenoemde bankinstellingen is begrepen) zal op den achteruitgang van deze cijfers mede een belangrijken invloed hebben gehad.

Daarentegen verminderde in 1933 ook de schuld aan het buitenland met *f* 42 mill. Dit terugtrekken van saldi door het buitenland, waar boven reeds op werd gewezen, zal mede zijn oorzaak hebben gevonden in het nu en dan opflikkerend wantrouwen jegens den Gulden, dat blijkens de jaarverslagen van De Nederlandsche Bank herhaaldelijk aanleiding gaf tot aanzienlijke goudverschepingen, (b.v. na afkondiging van het bankmoratorium en na het loslaten van den gouden standaard in de V. S., resp. in Maart en in April 1933 en tijdens de Londensche conferentie in Juni 1933), al vloeide, nadat het vertrouwen was weergekeerd, gewoonlijk een deel weer naar Nederland terug. Dit werd echter slechts ten deele in den goudvoorraad van De Nederlandsche Bank opgenomen. Verminderde deze laatste in 1933 met *f* 109 miljoen, blijkens de betalingsbalans verminderde de totale goudvoorraad met *f* 88 miljoen, zoodat de binnenlandsche goudvoorraad bij anderen dan De Nederlandsche Bank met *f* 21 miljoen moet zijn vermeerderd, waarbij echter geen rekening is gehouden met het deel dat hiervan door de industrie is opgenomen.

Tenslotte volgt hier nog een overzicht van de vorderingen en schulden per 31 December 1933, gespecificeerd naar de voornaamste landen, volgens opgave van 41 bankinstellingen (in miljoenen Guldens).

Landen	Vlottend tegoed	Vlottende schuld
Duitsland.....	239	66
Engeland.....	84	44
Frankrijk.....	69	42
Vereenigde Staten.....	32	38
Andere landen.....	143	203
Totaal.....	567	393

Het blijkt uit bovenstaande cijfers, dat het vlottend tegoed in het buitenland op genoemden datum voor meer dan $\frac{1}{2}$ bestond uit vorderingen op Duitsland. Onder dit vlottend tegoed zijn, blijkens de toelichting, begrepen de posten, welke oorspronkelijk voor een termijn van één jaar of korter zijn aangegaan, ook wanneer deze onder de „Stillhaltung” vallen.

Uit bovenstaande cijfers en beschouwingen treedt

sterk naar voren, dat de Nederlandsche betalingsbalans over 1933 het kenmerk draagt van de overgangsperiode. Waar een deel van de buitenlandsche kapitaalinvesteeringen als verloren moet worden beschouwd, mag aangenomen worden, dat de revenuen daarvan, welke steeds een belangrijken creditpost op onze betalingsbalans hebben uitgemaakt, in de eerstkomende jaren op een niveau zullen blijven, dat aanzienlijk lager ligt dan in de jaren vóór de depressie. Verschillende andere belangrijke creditposten, zooals b.v. de inkomsten uit handel en scheepvaart zullen, naar zich laat aanzien, ook na de depressie slechts langzaam kunnen herstellen. Veel zal voor een herstel van het evenwicht bij de loopende posten ook afhangen van de ontwikkeling van den economischen toestand in de overzeesche gewesten.

C. P. DE GROOT.

DE FINANCIËELE RESULTATEN VAN DEN INDISCHEN LUCHTPOSTDIENST.

In de Memorie van Antwoord van de Postbegroting heeft de Minister wederom financiële resultaten gegeven, waaruit merkwaardige gegevens kunnen worden berekend. Uit den aard der zaak stuurt de Minister aan op het zuivere deficit van het Nederlandsche staatsbedrijf, daarbij het resultaat van het Indische buiten beschouwing latende. Voor de studie van de Nederlandsche luchtpostverbinding met het Oosten is echter het verschil tusschen de opbrengst van het luchtrecht en het totaal bedrag der garantie van belang, onverschillig hoe die bedragen tusschen de beide administraties worden verdeeld. Dit is het eerste deficit over een jaar dat is gepubliceerd, zoodat vergelijking met andere jaren niet mogelijk is.

Een verdere bewerking van de gegeven cijfers levert het volgende inzicht:

1. Het nadeelgelyk verschil tusschen de postale garantie en de totale opbrengst van alle luchtrecht beliep in 1933 f 1.311.668. Hierbij moet worden aangegeven, dat de K.L.M. aan de Posterijen f 240.000 uitkeerde, ontvangen uit anderen hoofde dan postvervoer. Daar de Posterijen n.l. niet het totaal gegarandeerde laadgewicht gebruiken, kan de maatschappij dit op andere wijze nogmaals te gelde maken. Het is billijk, dat deze opbrengst mede ten voordeele der garanten komt.

2. De opbrengst aan luchtrecht in 1933 beliep per rondvlucht gemiddeld f 24.775; de garantie per idem is f 50.000, het nadeelgelyk verschil tusschen beide was dus gemiddeld f 25.224.

3. In de totale opbrengst van het luchtrecht over 1933 waren de verhoudingen tusschen de opbrengst der Nederlandsche brievenmail, der pakketpost en der buitenlandsche mail: 71.3 : 0.5 : 28.2.

4. In vergelijking met de gem. opbrengst aan luchtrecht der vluchten in de eerste negen maanden van 1933 steeg die opbrengst over dezelfde periode van 1934 (39 vluchten) van f 23.546 tot f 25.272, dus met f 1725, zijnde bijna 7.5 pCt.

5. Over deze perioden steeg de opbrengst der Nederlandsche brievenmail met ruim 8 pCt., der Indische met ruim 9 pCt., der Nederlandsche pakketpost met 165 pCt., der Indische pakketpost met ruim 83 pCt.; de opbrengst der buitenlandsche correspondentie op de heenvluchten toonde een achteruitgang aan van ruim 3 pCt., die op de thuisvluchten steeg met ruim 8 pCt.

6. Buiten deze postale garantie staat het regeeringsubsidie waarvoor dit jaar is uitgetrokken f 550.000 (v.j. f 654.000, waarvan f 404.000 is gebruikt).

De volledige resultaten zijn:

Opbrengst aan luchtrecht over 1933 in Guldens.				
	Ned. corr.	postp.	buit. c.	totaal
heen	425.172	4.520	204.256	633.948
terug	493.676	2.386	158.322	654.384
totaal	918.848	6.906	362.578	1.288.332

Opbrengst aan luchtrecht over de eerste negen maanden in Guldens.

a. Amsterdam—Bandoeng:				
	Ned. corr.	postp.	buit. c.	totaal
1933	303.785	2.645	140.270	446.701
1934	328.195	6.941	135.477	470.613
b. Bandoeng—Amsterdam:				
1933	362.798	1.313	107.507	471.618
1934	396.194	2.421	116.403	515.018
c. Beide richtingen in totaal:				
1933	666.583	3.958	247.777	918.319
1934	724.389	9.362	251.880	985.631

Uit deze cijfers spreken de volgende tendenties: wel steeg de opbrengst der pakketpost aanzienlijk, maar het totaal bedrag legt geen gewicht in de schaal (in 1934 0.8 pCt. van alle luchtrecht).

De buitenlandsche correspondentie in haar geheel steeg vrijwel niet. (Zij leverde in 1934 25.6 pCt. van alle luchtrecht).

De Nederlandsche en Indische correspondentie had het grootste aandeel in de opbrengst (in 1934 73.6 pCt.) en steeg met 8.5 pCt., een vooruitgang, die geen gelijke tred houdt met den vooruitgang van den dienst. Wanneer men ziet, dat wekelijks nog rond 700 kg brieven per landmail verzonden wordt, blijkt, dat de luchtpost nog belangrijk zou kunnen stijgen. Kennelijk is het tarief nog te hoog en zijn de rondgangen nog te lang.

F. SPITTEL.

DE INDISCHE MIDDELEN OVER JULI 1934.

In de maand Juli bedroeg de opbrengst der Landsmiddelen in totaal f 37.3 mill. (f 37.6 mill. in Juli 1933; f 219.6 mill. in 1933).

De opbrengst der verschillende hoofdgroepen van middelen in vergelijking met de ramingen, bedroeg in millioenen Guldens onderscheidenlijk:

Groep	1/12		7/12		Eerste 7 mnd. van					
	1934	'34	'33	'32	'31	1934	1934	1933	1932	1931
Belasting.	20.3	20.7	18.4	20.3	23.5	142.3	119.7	112.3	118.2	132.3
Monopol.	3.6	3.4	3.9	3.7	4.5	25.1	23.-	25.4	29.6	37.2
Producten	3.-	2.6	4.2	2.3	4.2	21.-	22.1	19.2	16.3	30.3
Bedrijven	6.5	7.5	7.9	10.-	11.7	45.4	42.1	46.4	56.1	63.8
Div.middel.	2.8	3.1	3.2	3.3	4.6	19.4	16.5	16.3	18.9	25.5
Totaal..	36.2	37.3	37.6	39.6	48.5	253.2	223.4	219.6	239.1	289.1

Ter toelichting van de verschillen moge het navolgende dienen:

De meerdere opbrengst van de niet-kohierbelastingen werd voornamelijk veroorzaakt door den nieuwen suikeraccijns en de verhooging van het tarief voor de invoerrechten.

Kohierbelastingen.

De voornaamste kohierbelastingen brachten in de verslagmaand f 9.9 mill. op tegen f 8.8 mill. in Juli 1933. De totale opbrengst over de eerste zeven maanden bedroeg f 1.9 mill. meer dan in de overeenkomstige periode van het vorige jaar.

De inkomstenbelasting, verponding en landelijke inkomsten brachten tot en met verslagmaand resp. f 2.6, f 1.1 en f 0.8 mill. meer op dan in de overeenkomstige periode van het vorige jaar. Ten aanzien van de landelijke inkomsten is deze verbetering slechts van tijdelijken aard, zij wordt veroorzaakt door nabetalen en snellere inning. De ontvangsten aan verponding zijn in 1934 hooger, omdat 1933 het eerste jaar van het nieuwe belastingtijdvak was. Voor de inkomstenbelasting bedroeg de netto aanslag van het belastingjaar 1934 in de eerste zeven maanden f 36 mill. tegenover f 33 mill. in dezelfde periode van 1933 als gevolg van den snelleren aanslag in combinatie met de verhooging van de tarieven.

Monopolies.

Omschrijving	7/12		In millioenen guldens	
	raming	1934	1934	1933
Opium	7.-	6.5	7.5	10.6
Pandhuizen	8.2	6.4	8.2	10.6
Zout	9.9	10.1	9.7	8.4
Totaal ..	25.1	23.-	25.4	29.6

Producten	In miljoenen guldens		
	Opbrengst eerste 7 maanden van:		
Omschrijving	1934	1933	1932
Kina en thee	0.265	0.219	0.179
Landscaout- choucbedrijf	1.474	0.812	0.753
Boschwezen	3.743	4.066	5.197
Bankatin . . .	13.585	11.138	6.014
Steenkolen ..	2.991	2.923	4.171
Totaal ..	22.1	19.2	16.3

Bedrijven.

De exploitatie-ontvangsten voor de bedrijvengroep, verdeeld naar de diverse bedrijven, geven het volgende beeld (in mill. Guldens):

Omschrijving	1/12		7/12		Eerste 7 mnd.			
	1934	1934	1933	1932	1934	1934	1933	1932
Havenwezen ..	1.-	2.3	2.1	2.7	6.9	8.62	8.6	9.4
Baggerdienst ..	0.2	0.15	0.24	0.3	1.3	1.13	1.3	2.1
Waterkrachten								
Electriciteit ..	0.2	0.3	0.24	0.3	1.7	1.6	1.6	1.7
Landsdrukkerij	0.1	0.08	0.08	0.1	0.8	0.43	0.5	0.7
P.T.T. 1)	2.-	1.8	1.9	2.1	13.7	12.4	13.7	15.2
S.S.	3.-	2.9	3.3	4.5	21.-	17.9	20.7	27.-
Totaal ..	6.5	7.5	7.9	10.-	45.4	42.1	46.4	56.1

1) Excl. vergoeding voor vrijdom van briefport.

De achteruitgang der S.S.-ontvangsten wordt vrijwel geheel veroorzaakt door de Javalijnen.

Het algemeen verloop der landsmiddelen in het loopende jaar in vergelijking met de vier voorafgaande jaren moge blijken uit het volgende overzicht:

Maand	Opbrengst in miljoenen guldens				per maand				t/m maand						
	1930	1931	1932	1933	1934	1930	1931	1932	1933	1934	1930	1931	1932	1933	1934
Jan.	53.4	45.4	37.2	32.1	35.-	53.4	45.4	37.2	32.1	35.-	53.4	45.4	37.2	32.1	35.-
Febr.	42.1	35.8	31.3	26.3	25.3	95.5	81.2	68.5	58.4	60.3	42.1	35.8	31.3	26.3	25.3
Maart	43.5	36.8	32.-	30.-	28.7	139.-	118.-	100.5	88.5	89.-	43.5	36.8	32.-	30.-	28.7
April	44.9	38.6	31.7	28.2	29.9	183.9	156.6	132.2	116.7	118.9	44.9	38.6	31.7	28.2	29.9
Mei	52.2	38.9	32.1	31.6	34.5	236.1	195.5	164.3	148.3	153.4	52.2	38.9	32.1	31.6	34.5
Juni	50.3	45.1	35.2	33.8	32.6	286.4	240.6	199.5	182.1	186.1	50.3	45.1	35.2	33.8	32.6
Juli	65.3	48.5	39.6	37.6	37.3	351.7	289.1	239.1	219.6	223.4	65.3	48.5	39.6	37.6	37.3
Aug.	52.4	46.3	38.8	31.9		404.1	335.4	278.-	251.5		52.4	46.3	38.8	31.9	
Sept.	59.2	46.2	38.8	33.7		463.3	381.5	316.8	285.2		59.2	46.2	38.8	33.7	
Oct.	57.2	41.7	35.4	34.4		520.5	423.2	352.2	319.6		57.2	41.7	35.4	34.4	
Nov.	46.7	44.3	30.5	33.1		567.2	467.5	382.7	352.7		46.7	44.3	30.5	33.1	
Dec.	63.1	48.-	37.2	33.4		630.3	515.5	419.9	386.1		63.1	48.-	37.2	33.4	

Tenslotte moge worden vermeld, dat tot en met verslagmaand een bedrag ad f 2.498.000 is ontvangen wegens uitvoerrecht op bevolkingsrubber. In verband met het bijzondere karakter der ontvangsten is gemeld bedrag in de voorgaande cijfers niet verwerkt.

Stand begrootingsrekeningen der voornaamste kohierbelastingen.

Omschrijving	Dienstj.'34			
	Juli 1934	eerste 7 m.	eerste 7 m.	
Personeele belasting		86	2.811	3.485
Ink. bel. en crisisheffing ..	1.972	36.999	33.906	
Vennootschapsbelasting ..	212	5.250	8.070	
Verponding	— 19	7.149	6.282	
Landrente Java en Madoera	1.858	27.053	28.229	
Totaal	4.109	79.262	79.972	

Omschrijving	Dienstj.'33		
	Juli 1934	eerste 18 m.	eerste 18 m.
Person. belast.	5	3.878	5.055
Ink. bel. en crisisheffing	125	39.792	54.604
Vennootsch. bel.	— 9	9.236	12.204
Verponding ..	— 17	8.808	12.964
Landr. Java en Madoera	— 91	25.882	27.053
Totaal ..	13	87.596	111.880

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING.**DE ECONOMISCHE PROBLEMEN BEHANDELD OP DE XIIe ALGEMEENE VERGADERING VAN HET INTERNATIONAAL LANDBOUW INSTITUUT.**

Ir. J. P. van Aartsen te Rome schrijft ons:

Het I.L.I. heeft zich den laatsten tijd mogen verheugen in een zeer actieve belangstelling van de zijde der Vereenigde Staten. Deze belangstelling werd op de algemeene vergadering, die van 22 t/m. 28 October plaats vond, getoond door een speciaal rapport, getiteld: „Handelsbarrières, handelstractaten en georganiseerde wereldeconomie van den landbouw.” Onder den titel staat: Het volgende memorandum is door het Departement van Landbouw der U.S.A. voorgelegd als mogelijke basis van bespreking van het onderwerp. Het beslaat slechts 3½ blz. en is verdeeld in drie, onderdeelen:

1. Invloed der hindernissen in den wereldhandel op den internationalen landbouwtoestand; 2. bruikbare maatregelen in verband met de tegenwoordige moeilijkheden; 3. „Long-time planning” als middel in de toekomst onregelmatigheden van de soort die zich de laatste jaren hebben voorgedaan, te voorkomen. De leider der Amerikaansche delegatie R. G. Tugwell, onderstaatssecretaris voor landbouw, hield verder nog een uitvoerige voordracht, waarin hij de opvattingen van zijn regeering verklaarde, slechts zeer ten deele aan de hand van zijn prae-advies. De belangrijkste andere delegaties zetten ook haar standpunt uiteen (Groot-Brittannië, Italië, Frankrijk, Duitschland, Polen en Australië). Hierdoor werd werkelijk verkregen een uitwisseling van ideeën, die ongetwijfeld zeer nuttig voor de toekomst is, niet alleen om te weten, hoe de tegenwoordige regeeringen der verschillende landen over onderwerpen van internationale handelspolitiek denken, maar meer nog, omdat hier een eerste basis voor onderhandelingen op een publiek forum gelegd werd. De verschillende afvaardigingen verklaarden nl. in te stemmen met de hoofdlijnen van Tugwell's voordracht. Daar deze een logisch geheel vormt, geef ik er een kort overzicht van, waar noodig met een kanteekening betreffende de opvattingen, die door anderen naar voren werden gebracht.

Minister Tugwell begon dan met de verklaring, dat wij ons tusschen twee tijdvakken bevinden, waarvan het eene reeds achter den rug is, het andere bezig is zich te ontwikkelen. Wij hoorden later instemming betuigen met deze opvatting, niet alleen van Italiaansche en Duitsche zijde; ook de vertegenwoordigers van Groot-Brittannië, Polen en Australië toonden, dat zij het hiermede eens waren. Bij de oorzaken van deze verandering plaatste spreker voorop de door haar geleidelijkheid weinig in het oog vallende ontwikkeling in de productietechniek.¹⁾

Vervolgens wees hij er op, dat vroeger de productie geheel geleid werd door het particulier initiatief, voorgesteld door de termen „laissez faire” en „vrijhandel”. Maar de practijk was anders: verdeelingen werden gemaakt, handel werd gedreven uitsluitend voor persoonlijk profijt van een groep bevoorrechten. Langzamerhand is deze actie zoo schadelijk geworden, dat in 1929 een plotselinge catastrofe kwam. Het lijkt mij, dat Tugwell hier op z'n minst een uitvoeriger verklaring had moeten geven, die misschien het beste volgens de lijnen der theorie van Th. Veblen loopen kan: de handel was meer voordeeliger dan schadelijk, zoolang uitbreiding mogelijk was; toen echter, in verband met industrialisatie van vroeger zuiver agrarische gebieden en steeds grooter aanbod van industrieproducten het evenwicht verbroken werd, moesten speculatie en monopoliseering te baat genomen

¹⁾ In de N.R.C. van 9 October heb ik, over graanprijzen schrijvende, op den vooruitgang in het gebruik van maaimachines (combines) gewezen. Voor mijn daar gehouden betoog waren de verdere punten door Tugwell naar voren gebracht, niet van beteekenis; dit wil niet zeggen, dat ik het er niet mee eens zou zijn.

worden, om den handel aan nieuwe winst te helpen. Op deze laatste verschijnselen wijst Tugwell dan ook weer in het vervolg van zijn rede, en zegt, dat de vijand, die bestreden wordt in de Ver. Staten is het regime van ongecoördineerde particuliere initiatieven. Deze bestrijding gaat voetstapsgewijze en is geheel proefondervindelijk. Het eenige, dat wij zeker weten, is dat een besliste hervorming noodig is, niet een terugkeeren tot het oude systeem — tenzij wij tientallen van jaren terug wilden gaan, tot de periode, waar de beteekenis der techniek minimaal was, omdat zij zich nog in een primitief stadium bevond.

De Deutsche spreker, Dr. Koehler, die als vertegenwoordiger der Nationaal-Socialistische regering het uit den aard der zaak in het algemeen met den Amerikaan eens was, wat de oorzaken der crisis betreft, legde toch den nadruk anders: op de schulden door den wereldoorlog ontstaan en die den financieelen chaos veroorzaakt hebben. Op het financieele vraagstuk was in het oorspronkelijke prae-advies ook gewezen, Tugwell sprak er alleen over in verband met de noodzakelijkheid, dat de betalingsbalans in evenwicht is.¹⁾ Waarschijnlijk moeten wij echter in een groot deel der Deutsche rede meer een noodkreet zien, zooals er uit dezen hoek zoo vele komen, dan wel een principieele verklaring.

De meeste sprekers waren het er over eens, dat de sluiting der grenzen, die als eerste middel tot wering der crisis gebruikt is, een logisch gevolg is van het verlangen, in eigen huis orde te scheppen, zonder dat deze door ongewenschten invoer teniet gedaan kan worden. Of dit middel daarom steeds op de juiste wijze is toegepast, blijft een geheel andere vraag. Vooral de vertegenwoordigers der groote staten zijn van meening, dat de internationale handel niet zoo'n geweldige rol speelt en zeker niet hoeft te spelen, als vele economen het hebben voorgesteld. Zelfs MacDougall, vertegenwoordiger van Australië in het Imperial Economic Committee en in den Raad van Beheer van het Instituut, erkende dit voor zijn land. De eerste Britsche gedelegeerde, Earl de la Warr, parlementair onderstaatssecretaris voor Landbouw en Visscherijen, wees er overigens op, dat zijn land zich niet afsluit, wat den invoer van agrarische producten betreft: hoewel de Britsche landbouwers door de regeringsmaatregelen steun krijgen, voert zijn land van de meeste landbouwproducten een grooter percentage van den „wereldexport" in dan in 1929. Er hoeft hier niet op gewezen te worden, dat het Vereenigd Koninkrijk zich in een zeer bijzondere positie bevindt.

Op den duur zal weer meer internationale handel plaats vinden dan thans het geval is, meende Tugwell. Hij wees erop, dat daarbij de natuurwetten wel van zeer groote beteekenis zijn, maar juist in verband met de noodzakelijke sociale structuur van den landbouw en van den Staat als geheel aan den eenen kant en de ontwikkeling der wetenschappen en techniek aan den anderen, kan niet van absolute en permanente gegevens gesproken worden. Zoo zal men doorgaan met het verbouwen van bepaalde producten op plaatsen, die, van zuiver economisch standpunt gesproken, niet de beste, d.w.z. de voordeeligste voortbrengingsmogelijkheden geven. Ook zal de industrialisatie zich steeds verder uitbreiden, met als gevolg op den duur zeer gelimiteerden handel in „Fertigwaren". De hoofzaak zal dus zijn een ruil van grondstoffen en half-fabrikaten, te produceeren, aan te bieden en af te nemen in die hoeveelheden, die voor alle partijen het grootst mogelijke voordeel (niet alleen economisch,

¹⁾ Hij sprak oorspronkelijk over handelsbalans, daarbij erkennende, dat geen land op den duur voor meer waarde kan importeeren dan exporteeren of omgekeerd meer uitdan invoeren. Uit de gedachtenwisseling bleek, dat de overige diensten en betalingen, die van invloed zijn op de betalingsbalans, in den tegenwoordigen tijd volgens hem en verscheidene anderen eigenlijk geen rol van eenigerlei beteekenis meer spelen.

maar vooral ook sociaal voordeel) laten. Het zal noodig zijn te onderhandelen op de basis, dat men van bepaalde eischen afstand kan doen, indien dit voor de geheele ontwikkeling der verhoudingen beter is. Met andere woorden, bij het sluiten van verdragen dient men van het oude spreekwoord uit te gaan „voor wat hoort wat".

Van zeer groote beteekenis hierbij is, dat de regeeringen, die op den duur door ervaringen met de organisatie der productie in eigen land wijs geworden zullen zijn, niet meer dogmatisch vrijhandels- of protectionistisch gezind zullen wezen, doch zullen weten te geven en te nemen. Om dit goed te kunnen doen, moeten hun afgevaardigden de mogelijkheden van het eigen land uitstekend kennen, maar bovendien ook in staat zijn, zich een duidelijk beeld te vormen van den economisch-geografischen, statistischen en socialen toestand over de geheele wereld in verband met een bepaald product, dat hun land wil uit- of invoeren.

Hier is het, dat de beteekenis van het Int. Landbouw Instituut weer naar voren komt. Het zal de toekomstige taak zijn van het Instituut, de betreffende internationale gegevens, voor zoover den landbouw betreft, te verzamelen. Aan dezen arbeid was een ander prae-advies gewijd, door Dr. H. C. Taylor, den Amerikaanschen gedelegeerde in den Raad van Beheer dezer instelling, in naam van den Raad aan de algemeene vergadering aangeboden. De Assemblée nam de voorstellen, in dit verband gedaan, met algemeene stemmen aan. De Raad van Beheer, na ingewonnen advies van experts zoowel in als buiten het Instituut, zal zoo spoedig mogelijk over de details der uitvoering beslissen.

Aan het einde van dit overzicht gekomen wil ik nog met een enkel woord wijzen op de richtlijnen, die de Earl de la Warr aangaf voor nationale en internationale „planning". Van het allergrootste belang noemde hij de verhooging der consumptie, alleen mogelijk bij zeer lage prijzen. In dat opzicht is er ongetwijfeld verschil tusschen het Britsche en Amerikaansche standpunt, al zijn de twee landen, van geheel verschillende traditioneele principes uitgaande, beide tot de slotsom gekomen, dat het initiatief van den ondernemer door den Staat in goede banen geleid moet worden om voor de samenleving als geheel van voordeel te zijn.

AANTEKENINGEN.

Economische problemen in België.

De val van het kabinet-De Broqueville heeft een einde gemaakt aan de regeering, wier volmachten door het Parlement in Juli verleend, eerst einde Januari zouden eindigen. Het heeft de afgetreden regeering niet aan activiteit, maar ook niet aan critiek ontbroken. Het een is het gevolg van het ander. De regeering heeft in enkele maanden meer dan twintig maatregelen genomen om het herstel van het economisch leven te bevorderen. Deze maatregelen, waarvan de belangrijkste wel lagen op het gebied van het bank- en beurswezen, konden, zooals begrijpelijk is, niet onmiddellijk resultaten opleveren; integendeel de volkshuishouding bleef, mede door de ongunstige situatie op de wereldmarkt, in een depressie verkeerden. De ontevredenheid kwam niet alleen uit die kringen, welke het regeeringsbeleid als geheel veroordeelden, maar ook van hen, die de inconsequente economische politiek afkeurden.

Dit laatste is voor ons land zonder twijfel van beteekenis, omdat hetzelfde probleem zich ook hier voordoet. In België is de regeering ook langzamerhand in allerlei vormen steun aan landbouw en industrie gaan verleenen, waardoor de deflatie is gered en een doeltreffende aanpassing onmogelijk is gemaakt. Men kan zich hierover eenigszins verwonderen, indien men bedenkt, dat het aanpassingsproces in België reeds veel verder is gegaan dan in ons

land.¹⁾ Hoe urgent dit probleem in België echter is, moge blijken uit de rede van Prof. Baudhuin, 4 November te Binche gehouden, waar Minister De Broqueville in dezelfde vergadering nog eens duidelijk herhaalde, dat de regeering onder alle omstandigheden den gouden standaard zou handhaven. Prof. Baudhuin, die voorstander is van den gouden standaard en bovendien adviseur van de regeering schijnt te zijn, kwam aan het slot van zijn rede tot deze uitspraak „Si l'on ne se résout pas à suivre cette voie (d.i. de consequente deflatiepolitiek), si l'on veut conserver les prix des produits agricoles et industriels en même temps que les rémunérations, il faut dévaluer le franc et le plus vite possible”.²⁾

Er is nog een punt in de Belgische politiek, dat voor ons land even toepasselijk is als de uitspraak van Prof. Baudhuin n.l. het probleem van den uitvoer, dat met het bovenstaande in nauw verband staat. Uitvoer is voor België een levenskwestie en voor ons land niet minder. Terwijl men h.t.l. zijn aandacht voornamelijk concentreert op de binnenlandse markt — zie de M. v. A. op de Rijksbegroting — ziet men in België zeer goed in, dat een herstel voornamelijk van opvoering van den uitvoer kan komen. Exporteeren of ondergaan, is in België de leus. Dit is zeer duidelijk gebleken op de vergadering, die het Comité Central Industriel de vorige week te Brussel heeft gehouden en die geheel gewijd was aan het uitvoerprobleem. Minister Jaspar heeft in een slotrede de afzetmogelijkheden in het buitenland voor de Belgische industrie belicht. De Minister wees in dit verband op de vestiging van een consulaire post in Charbin, daar Manchoukwo een belangrijke markt wordt; op de consulaire vertegenwoordiging te Jaffa, op de markt in Afrika en maakte verder gewag van de bevredigende resultaten van de Belgische industriële missie naar Finland. Wat de propaganda in het buitenland betreft, maakte Minister Jaspar melding van de films over Belgische industrieën, die aan de consulaten ter beschikking worden gesteld.

Hieruit blijkt wel, dat men in België niet bij de pakken neerzit, dat men wel degelijk grotere afzetmogelijkheden ziet, mits de kostprijs maar wordt verlaagd. „Il faut choisir,” aldus Minister Jaspar in zijn genoemde rede, „entre la dévaluation et les bas prix de revient. Le choix du gouvernement est fait.”²⁾ De keus is inderdaad gedaan, maar de lage kostprijs is nog niet bereikt, want anders zou Prof. Baudhuin zeker niet zoo duidelijk het bovengenoemde alternatief hebben gesteld. Intusschen en wij kunnen er niet genoeg de aandacht voor vragen, wordt het uitvoervraagstuk in België heel wat scherper en beter gezien dan bij ons.

Evenals in ons land wordt op het oogenblik in België over het alternatief devaluatie of deflatie druk gediscussieerd. Ook het afgetreden kabinet was op dit punt, naar het schijnt, verdeeld. Het spreekt vanzelf, dat er in dit verband herhaaldelijk gewezen wordt op de sterke technische positie van de Belga, waardoor handhaving van den gouden standaard mogelijk is. Dit kan naar buiten van groote beteekenis zijn, economisch verandert echter het probleem hiermede niet. Want ook onder een zwakke valuta is handhaving van den gouden standaard mogelijk. Indien echter de regeering niet de consequenties van haar monetaire politiek aanvaardt, werkt zij zelve mede tot een verzwakking van de valuta. Den laatsten tijd heeft de praktijk wel heel duidelijk laten zien, dat er een zeer nauw verband tusschen de economische politiek en de positie van de valuta van een land bestaat (Duitsland). Daarom is het vraagstuk van de verlaging van den kostprijs zoo heel urgent, niet alleen in België, maar ook in Nederland. v. d. V.

¹⁾ Hierop hebben wij gewezen in ons artikel „Staatsinterventie in de goudlanden en hare gevolgen” in E.-S.B. van 3 Oct. 1934.

²⁾ Ontleend aan L'Echo de la Bourse van 7 Nov. jl.

Kosten en lasten omlaag.

Het Verbond van Nederlandsche Werkgevers heeft zich in een schrijven, neergelegd in een brochure onder bovenstaanden titel, tot den Minister-President gewend teneinde zijn oordeel over de economische politiek der regeering te geven.

Het Verbond stelt voorop in het algemeen met die politiek accoord te gaan. De bezwaren van het Verbond tegen de maatregelen der regeering bestaan hierin, dat deze niet in een voldoende snel tempo worden genomen en niet ver genoeg gaan. Met name wensch men van die zijde verlaging van den landbouwsteun, verlaging van de huren, hetgeen de kosten van levensonderhoud zou doen verminderen en dus de mogelijkheid van verlaging van loonen en werkloozenuitkeeringen zou scheppen. Voorts, op deze wijze voortgaande, belastingverlaging, hetgeen eveneens een verlichting der lasten van de industrie beteekent, en vermindering der premies van de sociale verzekering (Ongevallenwet, Invaliditeitswet, enz.) waarvan het gevolg vermindering der uitkeeringen zou zijn. Aan het slot komt het Verbond tot de volgende uitspraak:

„Toch is het beter in den kortst mogelijken tijd al wat ons bij het verder voortschrijden op den weg naar een economisch herstel bezwaart, van ons af te schudden, dan uit vrees voor ontstemming of tegenstand ons volk met het prediken van onoverwulbare ideologieën en het aanprijzen van economisch niet verantwoorde maatregelen van den goeden weg af te leiden.”

De regeering over het goudblok.

In de Memorie van Antwoord op de Rijksbegroting heeft de Minister van Financiën een korte beschouwing gewijd aan de samenstelling van het goudblok, die wij hier overnemen.

„Dit goudblok is ontstaan uit een afspraak tusschen de circulatiebanken dezer landen en daarop berust het nog steeds. Een verbintenis, waarvan de vrijheid van handelen van iedere Regeering afzonderlijk aan banden wordt gelegd, bestaat niet en hoewel de Nederlandsche Regeering de samenwerking tusschen de betrokken landen zeer nuttig acht, heeft zij nog pas bij monde van haar afgevaardigde ter conferentie in Brussel te kennen gegeven, dat Nederland zich niet in dit blok wensch op te sluiten. Een speciale oriëntering in eenigerlei richting ligt dus niet in de bedoeling, nog veel minder een politieke toenadering. De traditioneele zelfstandigheidspolitiek blijft ook op dit gebied het richtsnoer voor de Regeering, maar overigens is zij het geheel eens met die leden, die in dezen tijd niets noodiger oordeelen dan internationaal overleg en daardoor te bevorderen economische samenwerking tusschen de volken. Te groote angstvalligheid en overmatig wantrouwen acht ook de Regeering een van de oorzaken van de tegenwoordige ellende.”

Verscheppingen van Javasuiker.

De suikerverscheppingen van Java gedurende zes maanden, van 1 April tot 30 September, bedroegen in de laatste drie jaren:

naar	1934 tons	1933 tons	1932 tons
Europa en Port-Said v.o.	70.492	66.405	191.922
Afrika	7.879	5.076	6.885
Britsch-Indië	181.774	155.295	206.922
Siam	10.838	16.122	23.531
Singapore en Penang	42.438	35.842	40.768
Hongkong	106.422	98.161	104.251
China	35.451	48.945	20.564
Aziatisch Rusland	5.592	—	5.888
Japan en Korea	59.574	106.402	17.743
Australië en Nieuw-Zeeland	31.809	40.465	14.776
Ver. Staten Westkust	232	247	1.817
Andere landen	2.444	1.022	665
Totaal	554.945	573.982	635.732

Groothandelsprijzen voor rund- en varkensvleesch.

Bij raadpleging van de prijsstatistiek zal blijken, dat de prijzen van rund- en varkensvleesch de afgelopen week een verandering hebben ondergaan, die een nadere toelichting vereischt.

In de week van 5 t/m. 10 Nov. 1934 bewogen de groothandelsprijzen van het varkensvleesch zich tusschen 44 en 47 cent, met een gemiddelde van 45½ cent per kg, een stijging van 2½ cent per kg. Deze stijging is veroorzaakt, doordat de Veehouderijcentrale de afgelopen week is aangevangen met het uit de markt nemen van een aantal zware varkens. Een verdere kleine stijging wordt diensgevolge nog verwacht.

De gemiddelde groothandelsprijzen voor rundvleesch varieerden, voor de eerste, tweede en derde kwaliteit resp. 60—55—44, met een gemiddelde van 53 cent per kg, dus een daling van 5 cent per kg, hetgeen overeenkomt met de verlaging der Crisisheffing tot de helft van de opcenten op den accijns op het geslacht, die 1 Nov. jl. was ingegaan.

Deze veranderingen betreffen de groothandels- dus niet de kleinhandelsprijzen.

Gegevens over de koffieoogsten.

Een dezer dagen van de firma Nortz & Co. te New-York ontvangen telegram doet mededeeling van een bericht uit Rio, waarin gezegd wordt, dat de droogte van dit jaar oorzaak zou zijn, dat de bladeren en de vruchten te vroeg afvallen en de Braziel-oogst diensgevolge kleiner zal worden dan verwacht was.

Verder deelt genoemde firma in een harer Berichten mede, dat de volgende Columbia-oogst een „bumper”-oogst zal worden, waarschijnlijk 4 miljoen balen. Ook wordt een groote oogst van Costa Rica verwacht. Van de Belgische Congo verneemt men, dat het planten van koffie daar te lande in een snel tempo voortgaat en dat, binnen enkele jaren wel ca. 500.000 balen door dit productieland zullen kunnen worden uitgevoerd. Omtrent Guatemala wordt bericht, dat verondersteld wordt, dat de oogst ongeveer 100.000 quintalen kleiner zal worden dan de vorige. Haiti wordt gezegd 50 % kleiner te zullen zijn dan het vorige jaar en niet meer dan 220 à 225.000 balen te bedragen. De volgende Nicaragua-oogst wordt geschat op 400.000 quintalen tegen 300.000 quintalen voor den loopenden oogst. Rotterdam, 12 November 1934.

MAANDCIJFERS.

GIRO-KANTOOR DER GEMEENTE AMSTERDAM.

	Juli 1933		Juli 1934	
	In miljoen	Aantal	In miljoen	Aantal
<i>Giro's</i> (eenzijdige vermelding)				
Girobetalingen aan:				
gemeente-instellingen	f 15.8	39.703	f 23.7	38.800
particulieren	„ 22.8	177.056	„ 19.9	167.270
<i>Geldomzet.</i>				
Ontvangsten	„ 4.6	7.276	„ 4.8	7.851
Betalings	„ 8.5	33.588	„ 7.7	33.579
Part.rekeninghouders	„ 37.1 ¹	49.922 ²	„ 28.7 ¹	52.474 ²
Gelden voor 1 jaar vast hebben gedeponeed	„ 10.9	4.320 ²	„ 9.8	3.959 ²

¹) Gemiddeld saldo te goed. ²) Einde der maand.

EMISSIES IN SEPTEMBER 1934.

Staatsleeningen. ¹)	
Prov. en Gemeentel. Leeningen	f 618.450,—
zijnde:	
Nederland	
Gem. Winterswijk	f 620.000
4 % obl. à 99¼	f 618.450
Industriële Ondernemingen ²)	
Diversen	„ 500.000,—
zijnde:	
Nederland	
Obligatiën:	
N.V. Onderling Bezit v. onroerende Goederen v. Hogenhoucklaan	f 500.000 4½ %
obl. à 100 %	f 500.000
Rubbermaatschappijen	„ 861.000,—
zijnde:	
Nederland	
Aandeelen:	
Cultuurmij. „Warningin”	f 840.000 ³) gew. aand. a
100 %	f 840.000
Id. f 21.000 ³) aand. P. a	100 %
„ 21.000	
Kerkelijke Leeningen	„ 195.000,—
Nederland	f 195.000

Totaal ... f 2.174.450,—

¹) Conversie: Ned.-Indië f 485.000.000 4 % obl. à 100 %.

²) Conversie: Coöp. Beetwortelsuikerfabr. te Zévenbergen f 502.000 4 % obl. à 100 %.

³) Uitsluitend voor aandeelhouders.

Bovendien:	
f 12.100.000,—	3-m. Schatkistpromessen a f 998,70
„ 12.680.000,—	6-m. „ „ „ 995,60
„ 9.114.000,—	1-j. Schatkistbiljetten „ „ 1.011,—
„ 3.826.000,—	3-j. „ „ 1.015,90
„ 13.651.000,—	5-j. „ „ 1.020,—

Voorts werd in de afgelopen maand de inschrijving opengesteld op een beperkt bedrag: aand. La Seda de Barcelona S.A. a Pes. 500 per aandeel, cert. v. ¹/₁₀₀ van 1 depot-eenheid Depot van aandelen in Rubbermaatschappijen a f 141,25 per certificaat.

De Kerkelijke Leeningen zijn als volgt onderverdeeld:

	Rente	Emissie	
		Guldens voet	koers pCt.
Geref. Kerk v. Rotterdam	100.000	4½	100
Ver. „Zoekt het Verloren”, Rotterdam	50.000	4½	100
Ger. Kerk van Koog-Zaandijk (f 10.000 conversie)	55.000	4½	100

Emissies in 1934.

	Obligatiën		Aandeelen		Totaal
	f		f		
Januari	f 5.985.000,—	—	—	—	f 5.985.000,—
Februari	„ 1.935.375,—	—	—	—	„ 1.935.375,—
Maart	„ 4.167.375,—	—	—	—	„ 4.167.375,—
April	„ 11.500.625,—	—	—	—	„ 11.500.625,—
Mei	„ 2.916.380,—	f 640.000,—	—	—	„ 3.556.380,—
Juni	„ 7.072.000,—	—	—	—	„ 7.072.000,—
Juli	„ 899.067,50	—	—	—	„ 899.067,50
Aug.	„ 2.519.600,—	„ 136.000,—	—	—	„ 2.655.600,—
Sept.	„ 1.313.450,—	„ 861.000,—	—	—	„ 2.174.450,—
	f 38.308.872,50	f 1.637.000,—	—	—	f 39.945.872,50

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	4-10 Nov. 1934	Sedert 1 Jan. 1934	Overeenk. tijdvak 1933	4-10 Nov. 1934	Sedert 1 Jan. 1934	Overeenk. tijdvak 1933	1934	1933
Tarwe	19.782	1.185.162	1.390.693	2.450	32.305	23.685	1.217.467	1.414.378
Rogge	6.233	369.027	355.574	—	15.257	6.669	384.284	362.243
Boekweit	448	19.371	20.857	—	—	25	19.371	20.882
Maïs	9.726	784.796	904.862	4.735	198.520	177.588	983.324	1.082.450
Gerst	7.180	321.835	433.318	1.005	44.954	40.104	366.789	473.422
Haver	—	106.677	115.718	—	3.195	3.808	109.872	119.526
Lijnzaad	949	185.279	170.873	17.621	218.247	198.503	403.526	369.375
Lijnkoek	1.250	60.261	117.807	—	25	200	60.286	118.007
Tarwemeel	472	18.116	16.356	—	3.039	5.512	21.155	21.868
Andere meelsoorten	1.131	50.631	46.428	135	6.182	7.873	56.813	54.301

GIRO-OMZET BIJ DE NEDERLANDSCHE BANK.

	Aug. 1934		Aug. 1933	
	Posten	Bedrag	Posten	Bedrag
Rek.houders	57.199	f 1.443.162.000	48.397	f 1.503.852.000
Door H.-bank plaatselijk Voldoening	43.063	„ 1.232.144.000	36.701	„ 1.293.293.000
Rijksbelast.	945	„ 12.024.000	910	„ 12.018.000

Laatstbekende noteringen te Amsterdam en Rotterdam op
5 Nov. 1934 voor telegrafische uitbetaling op:

	Gulden per	Pari	Koers	Bank- disconto
<i>Europa.</i>				
Londen *)	£	12.10 ⁸	7.39	2
Berlijn *)	100 Mark	59.26	59.46	4
Parijs *)	100 Franc	9.747	9.74	2½
Brussel *)	100 Belga	34.59	34.55	2½
Luxemburg	100 Franc	—	6.91	—
Zürich *)	100 „	48.—	48.12½	2
Praag	100 Kronen	—	6.17	3½
Weenen *)	100 Schilling	35.—	27.75	4½
Boedapest	100 Pengö	43.51	43.—	4½
Boekarest	100 Lei	1.4880	1.48	6
Sofia	100 Leva	1.797	1.85	7
Belgrado	100 Dinar	4.379	3.40	6½
Istanbul	Turksch £	10.93	1.17½	—
Athene	100 Drachme	3.23	1.40	7
Milaan	100 Lira	13.09	12.66½	3
Madrid	100 Peseta	48.—	20.17½	5½
Lissabon	Escudo	2.68½	0.06½	5½
Kopenhagen *)	100 Kronen	66.67	33.—	2½
Oslo *)	100 „	66.67	37.12½	3½
Stockholm *)	100 „	66.67	38.10	2½
Reickjavick	100 IJsl. Kr.	66.67	33.20	—
Warschau	100 Zloty	27.91	27.90	5
Kovno (Litauen)	100 Lita	24.88	24.75	—
Riga (Letland)	100 Lat	48.—	48.—	6
Tallinn (Estland)	100 Estl. Kr.	66.67	42.50	5½
Helsingfors	100 Finnmrk.	6.26½	3.25	4½
Moskou	Tjerwonets (10 Roebel)	12.80	12.85	—
Danzig	100 Gulden	48.42	48.22½	4
<i>Amerika.</i>				
New-York *)	\$	146.94½	1.471½	1½
Montreal	Canad. \$	2.4878	1.51½	—
Mexico	Mex. Dollar	1.24	0.41	—
Buenos Aires	Peso (papier)	1.05681	0.38½	—
La Paz (Bolivia) ²)	Boliviano	0.9080	0.37	—
Rio de Janeiro	Milreis (pap.)	0.8075²)	0.11	—
Valparaiso	Peso (papier)	0.30	0.15	—
Bogota (Columbia) ³)	Peso	2.42	0.89	—
Quito (Ecuador)	Sucre	0.49³)	0.13	—
Lima (Peru)	Sol	0.697	0.34	—
Montevideo (Urug.)	Peso	2.5725	0.61	—
Caracas (Venezuela)	Bolivar	0.4795	0.38	—
Paramaribo	Gulden	1.—	1.00½	—
San José (C. Rica)	Colon	—	—	—
Guatemala	Quetzal	2.48½	1.471½	—
Willemstad (Curac.)	Gulden	1.—	1.01	—
Managua (Nicar.) ³)	Cordoba	2.48½	1.471½	—
San Salvador ³)	Colon	1.2440	0.60	—
<i>Azië.</i>				
Calcutta	Rupee	0.91	0.55½	—
Batavia	Gulden I.G.	100	1.00½	—
Kobe	Yen	1.24	0.43½	—
Hongkong	Dollar	—	0.57	—
Shanghai	Dollar	—	0.51½	—
Singapore	Straits Doll.	1.4125	0.84½	—
Manilla	Phil. Peso	1.24	0.73	—
Teheran ⁴) (Perzië)	Pahlavi	—	9.20	—
Bangkok	Baht	—	0.67	—
<i>Afrika.</i>				
Kaapstad	£	12.10½	7.38	—
Alexandrië	Egypt. £	12.42	7.58	—
<i>Australië.</i>				
Melbourne, Sidney en Brisbane	£	12.10½	5.91	—
Nieuw Zeeland	£	12.10½	5.93½	—

1) Goudpeso. ²) Milreis Goud. ³) Not. te A'dam. Ov. not. part. opg.
⁴) Zichtkoers. ⁵) Munteenheid = Rial (= een Kran.)

OVERZICHT VAN DE INDISCHE MIDDELEN.
(In duizend Gulden)

Omschrijving	Juli 1934	Eerste 7 mnd. 1934	Eerste 7 mnd. 1933
<i>Belastingen.</i>			
Pachten	6	46	27
Invoerr. incl. Landsgoed.	4.630	29.415	26.525
Uitvoerr. incl. Landsgoed.	308	2.238	1.287
Accijns op gedistilleerd	79	502	321
„ „ bier	—	—	—
„ „ petroleum, enz.	2.341	15.857	15.946
„ „ lucifers	206	1.611	1.902
„ „ tabak	969	5.180	7.043
„ „ suiker	559	3.720	—
Andere ontv. I. U. en A.	23	147	122
Statistiekrecht	165	1.117	1.162
Personeele belasting	240	1.759	2.076
Inkomstenbel. en Crisish.	4.045	21.141	18.596
Vennootschapsbelasting	65	5.645	7.504
Couponbelasting	105	355	—
Vermogensbelasting	89	592	981
Verponding	2.272	6.598	5.457
Recht van openb. verkoop.	195	895	1.374
Zegelrecht	415	4.286	4.411
Overschr. van vaste goed.	119	980	987
Recht v. succ. en overgang	42	139	237
Verg. speel- en dobbel tafels	10	73	52
Slachtbelastingen	447	2.988	3.073
Bijzondere bel. buitengew.	5	28	44
Hoofdgeld	8	43	22
Landelijke inkomsten	3.159	12.526	11.742
Belasting op loterijen	82	587	807
Motorvoertuigenbel.	—	—	—
Java en Madoera	23	768	353
Motorbelasting i. d. B. Gew.	49	369	303
Opgeheven belastingen	92	138	—
Totaal	20.748	119.743	112.354
<i>Monopolies.</i>			
Opium excl. opiumfabriek	957	6.528	7.488
Pandhuizen	956	6.415	8.171
Zout	1.449	10.100	9.698
Totaal	3.362	23.043	25.357
<i>Producten.</i>			
Kina en Thee	76	266	219
Landscaoutchoubedrijf	271	1.474	812
Boschwezen	52	3.743	4.066
Banka-tin	1.146	13.585	11.138
Steenkolen	490	2.991	2.923
Totaal	2.555	22.059	19.158
<i>Bedrijven.</i>			
Havenwezen	2.276	8.622	8.575
Baggerdienst	151	1.127	1.328
Waterkracht en Electricit.	266	1.621	1.617
Landsdrukkerij	78	432	527
Post-, Telegr.- en Teldienst	1.832	12.376	13.699
Spoor- en Tramwegen	2.913	17.918	20.707
Totaal	7.516	42.096	46.453
<i>Diverse middelen.</i>			
Winsttaandeel „Billiton”	—	—	—
Winsttaandeel Jav. Bank	315	315	225
Afstand van grond	275	2.659	1.801
Mijnconcessies	77	387	395
Boeten en verbeurdverkl.	92	548	516
Leges en salarissen	37	239	240
Heff. t.z.v. gesl. werkover.	5	25	46
Opbrengst d. Weeskamers	39	290	362
Kadaster	25	149	170
Ontv. Gevangeniswezen	173	1.292	1.813
Afkoop heerdienst. B.G.	85	464	802
Schoolgelden	335	2.678	2.897
Ontv. ziekeninricht. enz.	75	515	437
IJK van maten en gew.	67	407	389
Verk. en verh. van huizen	159	1.051	1.173
Ontv. waterleidingen	44	248	215
Bakengelden	172	1.406	1.387
Loodsgelden	244	1.673	1.615
Allerlei	897	2.163	1.840
Totaal	3.116	16.509	16.323
<i>Recapitulatie.</i>			
Totaal belastingen	20.748	119.744	112.354
„ monopolies	3.362	23.043	25.357
„ producten	2.555	22.059	19.158
„ bedrijven	7.516	42.096	46.453
„ diverse middelen	3.116	16.509	16.323
Totaal generaal	37.297	223.451	219.645

STATISTIEKEN.

BANKDISCONTOS.

Ned. Bk. (Disc Wissels. 2½ 19 Sept. '33)	Lissabon	5½	8 Dec. '33
Bel. Binn. Eff. 3 19 Sept. '33	Londen	2 30	6 Juni '32
Vrsch. in R.C. 3 19 Sept. '33	Madrid	5½	6 Nov. '34
Athene	N.-York F.R.B.	1½	1 Feb. '34
Batavia	Oslo	3½	22 Mei '33
Belgrado	Parijs	2½	31 Mei '34
Berlijn	Praag	3½	25 Jan. '33
Boekarest	Pretoria	3½	15 Mei '33
Brussel	Rome	3	11 Dec. '33
Budapest	Stockholm	2½	1 Dec. '33
Calcutta	Tokio	3.65	2 Juli '33
Dantzig	Weenen	4½	27 Juni '34
Helsingfors	Warschau	5	26 Oct. '33
Kopenhagen	Zwits. Nat. Bk.	2	22 Jan. '31

OPEN MARKT.

	1934				1933	1932	1914
	10 Nov.	5/10 Nov.	29 Oct./3 Nov.	22/27 Oct.	6/11 Nov.	7/12 Nov.	20/24 Juli
<i>Amsterdam</i>							
Partic. disc.	1/3	1/2	1/2	1/2	3/8	1/4-1/2	3 1/8-3 1/16
Prolong.	1	1	1	1	1	1	2 1/4-3 1/4
<i>Londen</i>							
Daggeld	1/2-1	1/2-1	1/2-1	1/2-1	1/2-1	1 1/4-1	1 3/4-2
Partic. disc.	7/16-1/2	7/16-1/2	1/2-5/8	5/8-13/16	15/16-1 1/8	1 1/16-13/16	4 1/4-3 1/4
<i>Berlijn</i>							
Daggeld	3 7/8-5 1/8	3 7/8-5 1/4	4-5 1/2	3 7/8-5 1/2	4 1/2-5 1/2	4-5 1/4	—
Maandgeld	4 1/2-6	4 1/2-6	4 1/2-6	4 1/2-6	4 1/2-6	4 1/2-5 1/2	—
Part. disc.	3 3/4	3 3/4	3 3/4	3 3/4	3 7/8	3 7/8	2 1/8-1 1/2
Warenw.	4-1 1/4	4-1 1/4	4-1 1/2	4-1 1/2	4-1 1/2	4-1 1/4	—
<i>New York</i>							
Daggeld	1	1	1	1	3/4	1-1 1/4	1 3/4-2 1/2
Partic. disc.	5/16	5/16	5/16	1/4-3/8	1/2-5/8	5/8	—

1) Koers van 9 Nov. en daaraan voorafgaande weken t/m. Vrijdag.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	New York*)	Londen *)	Berlijn *)	Parijs *)	Brussel *)	Batavia 1)
6 Nov. 1934	1.47 7/8	7.36 1/2	59.46	9.74	34.55	100 3/8
7 " 1934	1.48	7.39 3/4	59.48	9.74	34.57	100 3/8
8 " 1934	1.48	7.41	59.46	9.74	34.55	100 3/8
9 " 1934	1.47 7/8	7.37 5/8	59.45	9.74 1/2	34.54	100 3/8
10 " 1934	1.47 7/8	7.38 1/2	59.48	9.74 1/2	34.54	100 3/8
12 " 1934	1.48	7.39 3/4	59.48	9.74 3/8	34.50	100 3/8
Laagste d.w.1)	1.47 5/8	7.36 1/2	59.40	9.73 1/2	34.47 1/2	100
Hoogste d.w.1)	1.48 1/4	7.41 1/4	59.52 1/2	9.75 3/8	34.60	100 3/8
Muntpariteit	2.4878	12.1071	59.263	9.747	34.592	100

Data	Zwitserland *)	Weenen *)	Praag *)	Boekarest *)	Milana **)	Madrid *)
6 Nov. 1934	48.13 1/2	—	6.17 1/2	1.48	12.66	20.17 1/2
7 " 1934	48.15	—	6.17 1/2	1.48	12.66	20.17 1/2
8 " 1934	48.18	—	6.17 1/2	1.48	12.66	20.17 1/2
9 " 1934	48.16	—	6.17 1/2	1.48	12.65	20.17 1/2
10 " 1934	48.15	—	6.17 1/2	1.48	—	—
12 " 1934	48.11 1/2	—	6.19	1.48	12.66	20.17 1/2
Laagste d.w.1)	48.09	—	6.12 1/2	1.45	12.60	20.10
Hoogste d.w.1)	48.20	28.—	6.21	1.50	12.70	20.25
Muntpariteit	48.003	35.007	7.371	1.488	13.094	48.52

Data	Stockholm *)	Kopenhagen *)	Oslo *)	Helsingfors *)	Buenos-Aires *)	Montreal *)
6 Nov. 1934	38.05	32.92 1/2	37.05	3.25	38 1/4	1.51
7 " 1934	38.22 1/2	33.05	37.20	3.27	38 1/4	1.51 1/2
8 " 1934	38.25	33.10	37.25	3.27	38 1/4	1.51 1/2
9 " 1934	38.05	32.95	37.07 1/2	3.25	38 1/4	1.51 1/2
10 " 1934	38.10	33.—	37.12 1/2	3.26	38 1/4	1.51 1/2
12 " 1934	38.10	33.—	37.15	3.27	38 1/4	1.51 1/2
Laagste d.w.1)	37.75	32.65	36.75	3.22 1/2	37 1/2	1.50 1/2
Hoogste d.w.1)	38.40	33.30	37.45	3.29	38 3/4	1.52 1/2
Muntpariteit	66.671	66.671	66.671	6.266	95 1/4	2.4878

*) Notering te Amsterdam. **) Not. te Rotterdam. 1) Part. opgave. In 't 1ste of 2de No. van iedere maand komt een overzicht voor van een aantal niet wekelijks opgenomen wisselkoersen.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Data	Londen (\$ per £)	Parijs (\$ p. 100 fr.)	Berlijn (\$ p. 100 Mk.)	Amsterdam (\$ p. 100 gld.)
6 Nov. 1934	—	—	—	—
7 " 1934	5,00 3/4	6,58 3/4	40,24	67,60
8 " 1934	5,00 1/4	6,58 3/4	40,28	67,64
9 " 1934	4,99 3/4	6,59 3/4	40,27	67,66
10 " 1934	4,98	6,59	40,26	67,65
12 " 1934	—	—	—	—
13 Nov. 1933	5,16	6,31	38,50	65,05
Muntpariteit	4,86	3,90 3/8	23,81 1/2	40 3/16

KOERSEN TE LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteertings-eenheden	27 Oct. 1934	3 Nov. 1934	5/10 Nov. '34 Laagste	10 Nov. '34 Hoogste
Alexandrië..	Piast. p. £	97 1/2	97 1/2	97 3/8	97 1/2
Athene	Dr. p. £	515	520	520	523
Bangkok...	Sh. p. tical	1/10 1/2	1/10 3/4	1/10 3/4	1/10 1/2
Budapest	Pen. p. £	16 7/8	16 7/8	16 7/8	17
Buenos Aires 1)	d. p. \$	28 1/2	28 1/2	27 3/8	27 13/16
Calcutta	Sh. p. rup.	1/6 1/16	1/6 1/16	1/6 1/16	1/6 1/16
Constantin..	Piast. p. £	610	615	615	618
Hongkong ..	Sh. p. \$	1/7 3/4	1/7 3/8	1/7 3/8	1/7 3/8
Kobe	Sh. p. yen	1/1 1/16	1/2	1/1 1/16	1/2 3/32
Lissabon	Escu. p. £	110 1/8	110 1/8	109 3/4	110 1/8
Mexico	\$ per £	18	18	17 3/4	18 1/8
Montevideo 2)	d. per £	19 3/4	20	19 1/2	21
Montreal ..	\$ per £	4.86 1/2	4.86 7/8	4.86 1/2	4.88 1/2
Rio de Janeiro 3)	d. per Mil.	317 3/32	317 3/32	31 1/16	3 3/16
Shanghai ..	Sh. p. tael	1/4 1/16	1/4 1/8	1/3 5/8	1/4 3/8
Singapore ..	id. p. \$	2/4 5/8	2/4 5/8	2/4 1/16	2/4 5/8
Valparaiso 4)	\$ per £	120.25	122.25	122.25	123.50
Warschau ..	Zl. p. £	26 1/2	26 1/2	26 1/2	26 7/16

1) Officiële not. 36 1/2 laten, gemidd. not., welke importeurs hebben te betalen, sinds 17 Oct. 31 3/32. 2) Offic. not. vanaf 23 Oct. 39 1/4. 29 Oct. 39 3/8. 30 Oct. 39 1/4. 5 Nov. 39 1/8. 7 Nov. 39. 9 Nov. 39 1/8. 1) d. 4 1/4, sinds 2 Oct. 4 1/4. 4) 90 dg. 5) Vanaf 28 Aug. laatste „export” notering.

ZILVERPRIJS

Londen 1)	N.York 2)
6 Nov. 1934..	23 7/16
7 " 1934..	23 7/16
8 " 1934..	23 3/16
9 " 1934..	23 3/4
10 " 1934..	24
12 " 1934..	25 1/4
13 Nov. 1933..	18 5/8
27 Juli 1914..	24 1/16

GOUDPRIJS 3)

Londen	
6 Nov. 1934....	139 5/8
7 " 1934....	139 1/2
8 " 1934....	139 1/2
9 " 1934....	139 7/8
10 " 1934....	139 6/8
12 " 1934....	139 6/8
13 Nov. 1933....	129 1/2
27 Juli 1914....	84 10/16

1) in pence p. oz. stand. 2) Foreign silver in \$c. p. oz. fine. 3) in sh. p. oz. fine

STAND VAN 'S RIJKS KAS

Vorderingen.	31 Oct. 1934	7 Nov. 1934
Saldo van 's Rijks Schatkist bij De Nederlandsche Bank.....	f 50.790.855,55	f 39.406.181,08
Saldo b. d. Bank voor Ned. Gemeenten Voorschotten op ultimo Sept. 1934 aan de gem. verstrekt op aan haar uit te keeren hoofds. der pers. bel., aand. in de hoofds. der grondbel. endergem. fondsb. alsmede opc. op die belastingen en op de vermogensbelasting	" 217.086,61	" 27.693,01
Voorschotten aan Ned.-Indië.....	" 7.434.575,21	" 7.434.575,21
Id. aan Suriname.....	" 268.048.023,99	" 273.346.752,71
Id. aan Curaçao.....	" 12.737.413,26	" 12.839.638,57
Kasvord. weg. credietverst. a/h. buitenl. Daggeldleeningen tegen onderpand..	" 2.430.190,89	" 2.367.149,59
Saldo der postrek. v. Rijkscomptabelen Vord. op het Alg. Burg. Pensioenfonds 1) Vord. op andere Staatsbedrijven 1)....	" 116.082.916,97	" 115.846.171,09
Verstr. t. laste der Rijksbegr. kasgeldleeningen aan gemeenten (saldo)....	" 3.500.000,—	" 2.000.000,—
	" 28.814.391,89	" 35.691.619,21
	" 22.979.671,—	" 23.114.671,—
	" 35.336.766,26	" 35.321.266,26
Verplichtingen.		
Voorschot door De Ned. Bank ingev. art. 16 van haar octrool verstrekt Schatkistbiljetten in omloop.....	f 445.452.000,—	f 446.957.000,—
Schatkistpromessen in omloop.....	" 124.020.000,—	" 140.670.000,—
Zilverbons in omloop.....	" 1.301.228,50	" 1.299.424,—
Schuld op ultimo September 1934 aan de gem. weg. a. h. uit te keeren hoofds. d. pers. bel., aand. i. d. hoofds. d. grondb. e. d. gem. fondsb. alsmede opc. op die bel. en op de verm. bel.	" 7.434.575,21	" 7.434.575,21
Schuld aan het Alg. Burg. Pensioenf. 1) Id. a. h. Staatsbedr. der P.T. en T. 1) ..	" 12.597.641,47	" 18.017.450,27
Id. aan andere Staatsbedrijven 1)	" 111.679.532,92	" 120.269.343,77
Id. aan diverse instellingen 1)	" 76.805,10	" 86.805,10
1) In rekg.-crt. met 's Rijks Schatkist.	" 74.371.813,81	" 86.200.970,92

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

	3 Nov. 1934	10 Nov. 1934
Vorderingen:		
Saldo Javasche Bank.....	—	—
Betaalmiddelen in 's Lands kas.....	—	—
waaronder Muntbiljetten.....	—	—
Verplichtingen:		
Voorschot 's Rijks kas e. a. Rijksinstell.	f 273.491.000,—	f 272.751.000,—
Schatkistpromessen	" 1.750.000,—	" 1.750.000,—
Schatkistbiljetten	" 12.035.000,—	" 12.035.000,—
Muntbiljetten in omloop	—	—
Schuld aan het Ned.-Ind. Muntfonds.	" 2.830.000,—	" 3.048.000,—
Idem aan de Ned.-Ind. Postspaarbank.	" 1.871.000,—	" 1.496.000,—
Voorschot van de Javasche Bank....	" 1.231.000,—	" 962.000,—

SURINAAMSCHES BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opsch. schulden	Discont.	Div. rekening. 1)
6 Oct. 1934..	726	1.124	478	586	1.800
29 Sept. 1934..	747	1.198	468	590	1.783
22 " 1934..	944	1.038	515	580	1.753
15 " 1934..	934	1.058	528	579	1.749
8 " 1934..	920	1.082	526	577	1.759
5 Juli 1914..	645	1.100	560	735	396

1) Sluip. der activa.

STATISTISCH OVERZICHT

	GRANEN EN ZADEN										TUINBOUWARTIKELEN						VLEESCH			
	TARWE 80 K.G. La Plata loco Rotterdam/Amsterdam per 100 K.G.		ROGGE 74 K.G. Bahia Blanca loco R'dam/A'dam per 100 K.G.		MAIS La Plata loco R'dam/A'dam per 2000 K.G.		GERST 64/65 K.G. La Plata loco Rotterdam/A'dam per 2000 K.G.		LIJNZAAD La Plata loco R'dam/A'dam per 1960 K.G.		WITTE KOOL 1e kwal. 1-5 pond per 100 K.G. Broek op Langendijk		UIEN gewoon per 100 K.G. Broek op Langendijk		BLOEM-KOOL 1e soort p. 100 st. Grootte-broek ⁵⁾		RUND-VLEESCH (versch) Gem.v.3kw. per 100 K.G. Rotterdam		VARKENS-VLEESCH (versch) per 100 K.G. Rotterdam	
	f.	%	f.	%	f.	%	f.	%	f.	%	f.	%	f.	%	f.	%	f.	%	f.	%
1925	17,20	100,0	13,07 ⁵⁾	100,0	231,50	100,0	236,00	100,0	462,50	100,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1926	15,90	92,4	11,75	89,9	174,25	75,3	196,75	83,4	360,50	77,9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1927	14,75	85,8	12,47 ⁵⁾	95,4	176,00	76,0	237,00	100,4	362,50	78,4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1928	13,47 ⁶⁾	78,3	13,15	100,6	226,00	97,7	228,50	96,8	363,00	78,5	4,55	100,0	13,25	100,0	14,80	100,0	93,—	100,—	77,50	100,—
1929	12,25	71,2	10,87 ⁵⁾	83,2	204,00	88,1	179,75	76,2	419,25	90,6	7,38	162,4	11,78	88,9	17,23	116,4	96,40	103,7	93,12 ⁵⁾	120,2
1930	9,67 ⁵⁾	56,3	6,22 ⁵⁾	47,6	136,75	59,1	111,75	47,4	356,00	77,0	2,05	45,1	2,14	16,2	14,22	96,1	108,—	116,1	72,90	94,1
1931	5,55	32,3	4,55	34,8	84,50	36,5	107,25	45,4	187,00	40,4	3,06	67,3	1,94	14,6	7,54	50,9	88,—	94,6	48,—	61,9
1932	5,22 ⁵⁾	30,4	4,62 ⁵⁾	35,4	77,25	33,4	100,75	42,7	137,00	29,6	1,49	32,8	8,07	60,9	9,92	67,0	61,—	65,6	37,50	48,4
1933	5,02 ⁵⁾	29,2	3,55	27,2	68,50	29,6	70,00	30,0	148,00	32,0	0,82	18,0	2,30	17,4	—	—	52,—	55,9	49,50	63,9
Jan. 1933	4,95	28,8	3,75	28,7	73,00	31,5	75,25	31,9	136,50	29,5	0,67	14,7	3,38	25,5	—	—	50,50	54,3	44,75	57,7
Febr. "	4,77 ⁵⁾	27,8	3,70	28,3	71,00	30,7	74,75	31,7	130,25	28,2	0,60	13,2	2,06	15,5	—	—	49,25	53,0	45,—	58,1
Maart "	5,05	29,4	3,82 ⁵⁾	29,3	73,50	31,7	76,25	32,3	130,50	28,2	0,61	13,4	1,29	9,7	—	—	46,50	50,0	46,—	59,4
April "	5,15	29,9	3,75	28,7	72,75	31,4	71,25	30,2	129,50	28,0	—	—	—	—	—	—	49,50	53,2	48,25	62,3
Mei "	5,40	31,4	3,77 ⁵⁾	28,9	70,50	30,5	73,25	31,0	148,75	31,7	—	—	—	—	—	—	52,25	56,2	49,—	63,2
Juni "	5,25	30,5	3,55	27,2	66,00	28,5	75,75	32,1	163,25	35,3	—	—	—	—	—	—	51,25	55,1	48,—	61,9
Juli "	5,82 ⁵⁾	33,9	3,85	29,4	64,25	27,8	78,00	33,1	176,25	38,1	—	—	—	—	—	—	49,25	53,0	48,50	62,6
Aug. "	5,30	30,8	3,55	27,2	61,25	26,5	67,75	28,7	161,50	34,9	—	—	—	—	—	—	49,—	52,7	49,25	63,5
Sept. "	4,95	28,8	3,47 ⁵⁾	26,6	61,00	26,3	65,25	27,6	159,00	34,4	—	—	—	—	9,28	62,7	50,25	54,0	54,—	69,7
Oct. "	4,40	25,6	3,—	22,9	60,25	26,0	63,50	27,0	141,25	30,5	—	—	—	—	4,30	29,1	56,25	60,5	54,25	70,0
Nov. "	4,55	26,5	2,95	22,6	74,50	32,2	60,00	25,4	147,25	31,8	1,26	27,7	2,23	16,8	6,50	41,2	59,50	64,0	54,37 ⁵⁾	70,2
Dec. "	4,57	26,6	3,30	25,3	73,50	31,7	59,25	25,1	154,50	33,4	0,97	21,3	2,56	19,3	—	—	60,75	65,3	53,50	69,0
Jan. 1934	4,75	27,6	3,10	23,7	65,25	28,2	58,00	24,6	144,25	31,2	3,65	80,2	2,30	17,4	—	—	62,50	67,2	53,75	69,4
Febr. "	3,40	19,8	2,77 ⁵⁾	21,2	65,25	28,2	58,50	24,8	133,00	28,8	3,97	87,3	1,63	12,3	—	—	63,—	67,7	53,50	69,0
Maart "	3,25	18,9	2,72 ⁵⁾	20,8	70,75	30,6	58,75	24,9	132,00	28,5	5,99	131,6	1,23	9,3	—	—	61,75	66,4	50,50	65,2
April "	3,20	18,6	2,70 ⁵⁾	20,7	70,50	30,5	56,75	24,0	136,50	29,5	—	—	—	—	—	—	63,50	68,3	49,12 ⁵⁾	63,4
Mei "	3,32 ⁵⁾	19,2	2,87 ⁵⁾	21,9	62,00	26,8	63,00	26,7	154,50	33,4	—	—	—	—	—	—	65,75	70,7	47,50	61,3
Juni "	3,67 ⁵⁾	21,4	3,17 ⁵⁾	24,3	65,00	28,1	74,75	31,7	156,50	33,8	—	—	—	—	—	—	63,25	68,0	43,75	56,5
Juli "	3,80	22,1	3,30	25,3	71,50	30,9	78,75	33,4	151,25	32,7	—	—	—	—	—	—	63,—	67,7	44,62 ⁵⁾	57,6
Aug. "	4,37 ⁵⁾	25,4	4,27 ⁵⁾	32,7	83,25	36,0	93,50	39,6	159,25	34,4	—	—	—	—	—	—	63,95	68,8	43,30	55,9
Sept. "	4,—	23,3	4,15	31,7	77,25	33,4	93,25	39,5	145,50	31,5	—	—	—	—	11,21	75,7	63,55	68,3	42,62 ⁵⁾	55,0
Oct. "	3,50	20,3	3,70	28,3	69,50	30,0	93,50	39,6	135,25	29,2	—	—	—	—	6,19	41,8	60,70	65,3	42,12 ⁵⁾	54,4
5 Nov. "	3,55	20,6	3,55	27,2	71,00	30,7	90,00	38,1	126,00	27,2	1,43	31,4	2,57	19,4	8,12	54,9	58,— ⁵⁾	62,4	43,— ⁵⁾	55,5
12 "	3,55	20,6	3,50	26,8	72,50	31,3	89,50	37,9	125,50	27,1	—	—	—	—	—	—	53,— ⁵⁾	57,0	45,— ⁵⁾	58,7

1) Men zie voor de toelichting op dezen staat de nos. van 8, 15 Aug. 1928, 25 Febr. 1931 en 15 Febr. 1933. 2) Tot Jan. 1931 Hard Winter No. 2 van Jan. 1931 tot 16 Dec. 1929 tot 26 Mei 1930 74/5 K.G. Hongaarsche vanaf 26 Mei 1930 tot 23 Mei 1932 74 K.G. Zuid-Russische; van 23 Mei 1932 tot 2 Oct. 1933 No. 2 Canada. 3) Tot Canada. Van 19 Sept. '32 tot 24 Juli '33 62/63 K.G. Z.-Russ. 4) De jaren 1928 en 1929 Broek op Langendijk. 5) 3 Nov. 6) 10 Nov. 7) 1 Nov. 8) 8 Nov. 9) 2 Nov. 10) 9 Nov.

Vervolg STATISTISCH OVERZICHT

	MINERALEN						TEXTIELGOEDEREN						DIVERSEN												
	STEENKOLEN Westfaalsche/Hollandsche bunkerolen, ongezeefd f.o.b. R'dam/A'dam per 1000 K.G.		PETROLEUM Mid. Contin. Crude 33 t/m 33.9° Bé a.g. per barrel		BENZINE Gulf exp. 64/66° S.cts. per U.S. gallon		KATOEN			WOL gekamde Australische, Merino, 64's Av. loco Bradford per lb.			WOL gekamde Australische, Crossbred Colonial Carded, 50's Av. loco Bradford per lb.		KOE-HUIDEN Gaaf, open kop 57-61 pnd.		KALK-SALPETER Gld. per 100 K.G. netto ⁴⁾								
	f.	%	f.	%	f.	%	f.	%	f.	%	f.	%	f.	%	f.	%	f.	%							
1925	10,80	100,0	1,68	100,0	14,86	100,—	23,25	100,0	pence	29,27	100,—	9,35	100,—	pence	55,00	100,0	pence	29,50	100,0	f.	34,70	100,0	f.	12,—	100,0
1926	17,90	165,7	1,89	112,5	13,65	91,9	17,55	75,5	16,24	55,5	6,30	67,4	47,25	85,9	24,75	83,9	28,46	82,0	11,61	96,8	11,61	96,8			
1927	11,25	104,2	1,30	77,4	14,86	100,—	17,50	75,3	16,78	57,3	7,27	77,8	48,50	88,2	26,50	89,8	40,43	116,5	11,48	95,7	11,48	95,7			
1928	10,10	93,5	1,20	71,4	9,98	67,2	20,00	86,0	19,21	65,6	6,51	80,4	51,50	93,6	30,50	103,4	47,58	137,1	11,48	95,7	11,48	95,7			
1929	11,40	105,6	1,23	73,2	10,—	67,3	19,15	82,4	17,05	58,2	7,59	70,5	39,—	70,9	25,25	85,6	32,25	92,9	10,60	88,3	10,60	88,3			
1930	11,35	105,1	1,12	66,7	8,77	59,0	13,55	58,3	12,—	41,0	3,92	41,9	26,75	48,6	16,25	55,1	25,36	73,1	9,84	82,0	9,84	82,0			
1931	10,05	93,1	0,58	34,5	5,04	33,9	8,60	37,0	7,33	25,0	3,08	33,0	21,50	39,1	12,00	40,7	18,65	53,7	8,61	71,8	8,61	71,8			
1932	8,00	74,1	0,81	48,2	4,50	30,3	6,45	27,7	5,21	17,8	3,11	33,3	16,00	29,1	8,50	28,8	11,15	32,1	6,15	51,3	6,15	51,3			
1933	7,00	64,8	0,45	26,8	3,61	24,3	6,75	29,0	5,13	17,5	2,78	29,7	19,25	35,0	9,50	32,2	13,26	38,2	6,18	51,5	6,18	51,5			
Jan. 1932	8,25	76,3	0,71	42,3	5,25	35,3	6,65	28,6	5,09	17,4	3,38	36,2	16,50	30,0	9,00	30,5	11,63	33,5	7,10	59,2	7,10	59,2			
Febr. "	8,25	76,3	0,71	42,3	4,92 ⁵⁾	33,1	6,90	29,7	5,31	18,1	3,51	37,6	16,25	29,5	9,00	30,5	11,75	33,9	7,25	60,4	7,25	60,4			
Maart "	8,35	77,2	0,71	42,3	4,62 ⁵⁾	31,1	6,90	29,7	5,37	18,3	3,30	35,3	16,50	30,0	8,75	29,7	10,25	29,5	7,40	61,7	7,40	61,7			
April "	8,65	80,1	0,86	51,2	4,34	29,2	6,25	26,9	5,08	17,4	3,08	33,0	16,50	30,0	9,00	30,5	9,25	26,7	7,40	61,7	7,40	61,7			
Mei "	8,30	76,9	0,86	51,2	4,25	28,6	5,80	24,9	4,57	15,6	2,76	29,5	15,75	28,6	8,25	28,0	8,88	25,6	7,40	61,7	7,40	61,7			
Juni "	8,25	76,3	0,86	51,2	4,25	28,6	5,25	22,6	4,44	15,2	2,55	27,3	15,25	27,7	7,75	26,3	9,—	25,9	7,40	61,7	7,40	61,7			
Juli "	8,10	75,0	0,86	51,2	4,25	28,6	5,80	24,9	4,97	17,0	2,77	29,6	16,00	29,1	8,50	28,8	9,75	28,1	—	—	—	—			
Aug. "	7,80	72,2	0,86	51,2	4,30	28,9	7,35	31,4	5,71	19,5	3,33	35,6	15,75	28,6	8,25	28,0	12,—	34,6	5,70	47,5	5,70	47,5			
Sept. "	7,75	71,8	0,86	51,2	4,37 ⁵⁾	29,4	7,75	33,3	6,37	21,8	3,64	38,9	16,75	30,5	8,75	29,7	13,75	39,6	5,90	49,2	5,90	49,2			
Oct. "	7,65	70,8	0,86	51,2	4,45	29,9	6,50	28,0	6,68	24,4	3,16	33,8	15,75	28,6	8,50	28,8	14,—	40,3	6,—	50,0	6,—	50,0			
Nov. "	7,40	68,5	0,86	51,2	4,60	31,0	6,15	26,5	5,16	17,6	3,—	32,1	15,25	27,7	8,25	28,0	12,—	34,6	6,10	50,8	6,10	50,8			
Dec. "	7,25	67,1	0,74 ⁵⁾	44,3	4,43 ⁵⁾	29,8																			

VAN GROOTHANDELSPRIJZEN.

Table with columns for ZUIVEL EN EIEREN (Boter, Kaas, Eieren) and METALEN (Koper, Lood, Tin, IJzer, Gieterij, Zink, Goud, Zilver). Rows list months from 1925 to 1934 with prices in f. and g.

26 Sept. 1932 79 K.G. La Plata; van 26 Sept. 1932 tot 5 Febr. 1934 Manitoba No. 2; Tot Jan. 1928 Western; vanaf Jan. 1928 tot 16 Dec. 1929 American No. 2, van Jan. 1928 Maiting; van Jan. 1928 tot 9 Febr. 1931 American No. 2, van 9 Febr. 1931 tot 23 Mei 1932 64/5 K.G. Zuid-Russische. Van 23 Mei-19 Sept. 1932 No. 3

VAN GROOTHANDELSPRIJZEN

Table with columns for BOUWMATERIALEN (Vurenhout, Steenen, Cacao, Copra, Koffie, Rubber, Suiker, Thee) and KOLONIALE PRODUCTEN (Indexcijfer). Rows list months from 1925 to 1934 with prices in f. and g.

N.B. Alle Pondennoteeringen vanaf 21 Sept. '31 zijn op goudbasis omgerekend; de Dollarnoteeringen vanaf 20 April '33 zijn in verhouding van de depreciatie van den Dollar t.o.v. den Gulden verlaagd.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 12 November 1934.

Activa.			
Binnenl. Wis- sels, Prom., enz. in disc.	Hfdbk. f 23.000.816,08 Bijbnk. „ 278.324,19 Ag.sch. „ 3.043.860,48	f	26.323.000,75
Papier o. h. Buitenl. in disconto	„	—
Idem eigen portef.	f 866.250,—	„	866.250,—
Af: Verkocht maar voor de bk.nog niet afgel.	„	—
Beleeningen incl. vrsch. in rek.-crt. op onderp.	Hfdbk. f 103.008.890,86 ¹⁾ Bijbnk. „ 5.167.476,42 Ag.sch. „ 38.472.785,—	f	146.649.152,28
Op Effecten f 141.158.684,16 ¹⁾	„	141.158.684,16
Op Goederen en Spec.	„ 5.490.468,12	„	5.490.468,12
Voorschotten a. h. Rijk	„	—
Munt, Goud f 102.179.410,—	„	102.179.410,—
Muntmat., Goud	„ 778.732.799,97	„	778.732.799,97
Munt, Zilver, enz.	„ 19.648.788,43	„	19.648.788,43
Muntmat., Zilver	„	—
Belegging van kapitaal, reserves en pensioenfonds	„	37.903.230,44
Gebouwen en Meub. der Bank	„	4.970.000,—
Diverse rekeningen	„	4.678.603,15
Staat d. Nederl. (Wetv. 27/5'32, S. No: 221)	„	16.996.491,37
		f	1.138.947.726,39
Passiva.			
Kapitaal f 20.000.000,—	„	20.000.000,—
Reservefonds	„	3.807.914,92
Bijzondere reserve	„	5.000.000,—
Pensioenfonds	„	9.277.325,87
Bankbiljetten in omloop	„	890.309.420,—
Bankassigatiën in omloop	„	141.412,26
Rek.-Cour. saldo's: Het Rijk	f 43.642.843,08	„	43.642.843,08
Anderen	„ 163.843.311,56	„	163.843.311,56
Diverse rekeningen	„	2.925.498,70
		f	1.138.947.726,39

Beschikbaar metaalsaldo f 461.205.761,79
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is „ 1.153.014.400,—
¹⁾ Waarvan aan Nederlandsch-Indië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad No. 99) f 73.789.100,—
²⁾ Waarvan in het buitenland „ 50.763.990,82

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud		Circulatie	Andere opelschb. schulden	Beschikb. Metaal-saldo	Dek-kings perc.
	Munt	Muntmat.				
12 Nov. '34	102179	778.733	890.309	207.628	461.206	82
5 „ '34	102179	780.388	909.955	193.406	461.708	82
25 Juli '14	65.703	96.410	310.437	6.198	43.521	54
Data	Totaal bedrag disconto's	Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het buitenl.	Diverse rekeningen ¹⁾	
12 Nov. 1934	26.323	—	146.649	866	4.679	
5 „ 1934	26.540	—	147.690	866	6.136	
25 Juli 1914	67.947	—	61.686	20.188	509	

¹⁾ Onder de activa.

JAVASCHE BANK.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opelschb. schulden	Beschikb. metaal-saldo
10 Nov. '34 ²⁾	142.510	—	186.230	33.250	54.718
3 „ '34 ²⁾	142.510	—	183.560	35.920	54.718
13 Oct. 1934	113.490	27.914	188.462	28.317	54.693
6 „ 1934	113.489	28.662	189.473	29.061	54.738
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842
Data	Wissels. buiten N.-Ind. betaalb.	Dis- conto's	Beleeningen	Diverse reke-ningen ¹⁾	Dek-kings-percentage
10 Nov. '34 ²⁾	650	76.490	—	11.790	65
3 „ '34 ²⁾	750	77.750	—	10.390	65
13 Oct. 1934	1.144	9.453	57.300	10.149	65
6 „ 1934	839	9.383	57.502	11.280	65
25 Juli 1914	6.395	7.259	75.541	2.228	44

¹⁾ Sluitpost activa. ²⁾ Cijfers telegrafisch ontvangen.

BANK VAN ENGELAND.

Data	Metaal	Bankbilj. in circulatie	Bankbilj. in Banking Departm.	Other Securities Disc. and Advances	Securities	
7 Nov. 1934	192.646	379.787	72.263	9.642	10.655	
31 Oct. 1934	192.650	378.369	73.632	8.901	10.748	
22 Juli 1914	40.164	—	29.317	—	33.633	
Data	Gov. Sec.	Public Depos.	Other Deposits Bankers Other Accounts		Reserve	Dek-kings-perc. ¹⁾
7 Nov. '34	79.804	9.984	107.165	38.066	72.859	46,9
31 Oct. '34	80.894	16.894	100.419	39.812	74.281	47,2
22 Juli '14	11.005	14.736	—	42.185	29.297	52

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

BANK VAN FRANKRIJK.

Data	Goud	Zilver	Te goed in het buitenl.	Wis-sels	Waarv. op het buitenl.	Belee-ningen	Renteloos voorschot v. d. Staat
2 Nov. '34	82.525	677	8	4.236	921	4.737	3.200
26 Oct. '34	82.476	684	10	4.917	921	4.598	3.200
23 Juli '14	4.104	640	—	1.541	8	769	—
Data	Bons v. d. zelfst. amort. k.	Diver-sen ¹⁾	Circulatie	Rekg. Courant Staat Zelfst. amort.k. Parti-culieren			
2 Nov. '34	5.898	2.714	81.015	1.322	3.068	17.192	
26 Oct. '34	5.898	2.329	79.467	2.212	3.075	17.966	
23 Juli '14	—	—	5.912	401	—	943	

¹⁾ Sluitpost activa.

DUITSCHER RIJKSBANK.

Data	Goud	Daarvan bij buitenl. circ. banken ¹⁾	Deveizen als goud-dekking geldende	Andere wissels en cheques	Belee-ningen
7 Nov. 1934	77,8	20,9	4,2	3.605,0	76,7
31 Oct. 1934	82,6	20,9	4,0	3.725,9	90,8
30 Juli 1914	1.356,9	—	—	750,9	50,2
Data	Effec-ten	Diverse Activa ²⁾	Circu-latie	Rekg.-Crt.	Diverse Passiva
7 Nov. 1934	434,4	675,2	3.651,1	927,5	243,5
31 Oct. 1934	434,5	664,6	3.822,9	956,0	245,5
30 Juli 1914	330,8	200,4	1.890,9	944,—	40,0

¹⁾ Onbelast. ²⁾ W.o. Rentenbankscheine 7 Nov., 31 Oct. 1934, resp. 129, 124 mill.

NATIONALE BANK VAN BELGIË.

Data 1934	Goud		Binnen- en buitenlandse wissels	Beleeningen op Belgische Staatsfondsen	Voorschot aan den Staat	Overheids-fondsen	Circulatie	Rekg. Crt.	
	Munt en metaal	Munt en diversen						Schatkist	Partic.
8 Nov.	2.558	76	645	88	344	40	3.537	36	168
31 Oct.	2.588	76	619	93	344	40	3.563	43	144

FEDERAL RESERVE BANKS.

Data	Goudvoorraad			Wissels		
	Totaal bedrag	Goud-certificaten ¹⁾	„Other-cash“ ²⁾	In her-disc. v. d. member banks	In de open markt gekocht	
24 Oct. '34	4.989,0	4.967,1	227,6	10,9	6,0	
17 „ '34	4.987,4	4.965,3	215,8	11,7	6,2	
Data	Belegd in U. S. Gov. Sec.	F. R. Notes in circula-tie	Totaal Depo-sito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dek-kings-perc. ³⁾	Algem. Dek-kings-perc. ⁴⁾
24 Oct. '34	2.430,2	3.155,5	4.268,7	146,9	70,3	—
17 „ '34	2.430,3	3.182,3	4.232,9	146,8	70,2	—

¹⁾ Deze certificaten werden door de Schatkist aan de Reserve Banken gegeven voor de overname van het goud, toen de § op 31 Jan. '34 van 100 op 59.06 cents werd gedevalueerd.

²⁾ „Other Cash“ does not include Federal Reserve Notes or a Bank's own Federal Reserve bank notes.

³⁾ Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opelschbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. ⁴⁾ Verhouding totalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Data	Aantal leening.	Dis- conto's en beleen.	Beleg-gingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal depo-sito's	Waarvan time deposits
17 Oct. '34	2	7.847	10.007	2.976	18.761	4.463
10 „ '34	—	7.814	10.010	2.977	18.767	4.468

De posten van De Ned. Bank, de Javasche Bank en de Bank of Eng-land zijn in duizenden, alle overige posten in miljoenen van de be-treffende valuta.